

VÄLIS-EESTI

Nr. 5

MAI

1937

U
K

EESTI RAHVAPANK

TALLINN, S. KARJA 19. TEL. 425-55

Toimetab kõiki pangaoperatsioone. Ostab ja müüb välisraha ja igasuguseid kindla-protsendilisi väärtpabereid

Kaubandus- Tööstuskoja Teataja

ilmub
kaks korda kuus

Toimetus ja talitus:

Kaubandus-Tööstuskoda,
Tallinnas, Pikk t. 20. Telef. 426-15.

Millest kirjutab Kaubandus-Tööstuskoja Teataja?

„Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ paneb erilist rõhku sisu mitmekesidusele, tuues ärialal tegutsevale lugejaskonnale hulga väärtuslikku, populaarselt kirjutatud lugemismaterjali artiklite näol parimate majanduselu tundjate sulest kaubanduse, tööstuse, panga ja kinnitussasjanduse ning merisõidu alalt, eriti aga praktilisi näpunäiteid organisatsiooni korraldamise ja kauba ostu-müügi kohta. Edasi toob „Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ igas numbris ärimehetele hädavajalikku informatsiooni turgude, kaubahindade, rahakursside, uute seaduste ja määruste ning paljude teiste igapäevases ärilises tegevuses lahendust nõudvate küsimuste kohta. Suurimat tähelepanu pöörab „Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ puuduste ning väärnähtuste selgitamisele meie maksusüsteemis ja uute kaubanduse ning tööstuse puutuvate seaduseelnõude refereerimisele. Samuti leiab Kaubandus-Tööstuskoja tegevus aegkirja veergudel võimalikult täielist peegeldust, luues kindla ja vahetuma ühenduse meie majandusliku parlamendi ja selle valijate vahel.

Ilmus müügile jälle uusi

grammofoni heliplaate:

Laulab Eedo Karrisoo

„Estonia” ooperist:

2205	Mu süda ihkab vaid sinu armu...
(tango)	EK 1102	Ma ihkan sind!... (tango)
Lauluke (laul)
2206	Armastus ja roosid (valss)
Miks oled kurb? (valss)	EK 1103	Metsavõlud (valss)
Vanapoisi reinländer
2207	Raha paneb rattad käima (valss)
Kannikesed (valss)	EK 1104	Raha paneb rattad käima (valss)
Noor naisemees (küla valss)
2208	Tule ääres istun mina... (valss)
Kadunud mõrsja (valss)	EK 1105	Üksainus õis (romanss)
Unistus (laul)
2209	Väike kirjake (foks)
Ärglik noormees (polka)	EK 1106	Kevad (romanss)
Addio bel Sogno (laul)
2210	Viljandi paadimees (va'ss)
Talgu polka (polka)
Vähendudlik peigmees (foks)		

Plaadi hind kr. 3.—

C.ü. „Esto-Muusika“

Tallinnas, Vieu tän. 2

Osaikonnad: Tartus, Viljandis, Pärnus

O. K.

Restoran-õölokaal

Suur Karja 18. Telefon 449-93.

Igal õhtul suur kabaree

KOHVIK

Konservatooriumi kõrval. Tel. 432-61.

Diskreetne ja mugav kohtamise koht. — Igal õhtul kella 7 kuni 12 mängib tujukülilane populaarseks saanud

Kirillovi kvintett.

PIIMAÜHINGUTE KESKLIIT
CENTRAL ASSOCIATION OF CO-OPERATIVE DAIRIES

„VÕIEKSPORT“

TALLINNAS, SUUR KARJA 23

TELEGR. „CENTREKSPORT“

TELEFONID: kaubaosakond — meiereitarbed 446-08
kaubaosakond — või 446-06

Võtab piimatalitustelt

vastu välis- ja siseturu võid, juustu ning muid piimasaadusi turustamiseks välis- ja siseturul

Müüb piimatalitustele

piimatööstusmasinaid, tünnimaterjali, võisoola, võivärvi, pergamenti, väävelhapet, amüülalkoholi ja kõiki piimatööstustarbeid

„POLARIS“

EESTI KINNITUS-AKTSIA-SELTS

võtab vastu järgmisi kinnitusi: tule-, murdvarguse-, kasko- (laevakerede) ja klaasikinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid ületavad **Kr. 948.000.—**

Seltsi asutamisest peale on kahjude eest välja maksetud üle **Kr. 5.000.000.—**

Soliidne edasikinnitus!

Kahjud likvideeritakse viivitamata!

Juhatus asub Tallinnas, Vana Viru 12.

Kõnetraat 426-66.

Tel.-aadr.: „Polaris“ Osakond asub Tartus, Suur Turg 11. Kõnetr. 6-75.

Esindajad kõigis linnades ja maakohtades.

VÄLIS-EESTI

MAI, 1937

Nr. 5

9. AASTARÄIK

Maakera pindala õiglase jaotamise rasked probleemid.

Alfred Tamm.

Rahva olemasolu on õigustatud ainult senikaua, kuni ta usub, et ta on parem kui teised, — et ta varem või hiljem valdab kogu maailma ja kasutab teda paremini, kui teeksid seda teised rahvad. Vastavalt ka rahva iga teadlik liige, sattudes teiste liikmete seast eemale, jääb truuks oma rahva kutsumusele ja ei segune muude rahvastega, küsimata, kas need oleksid paremad või halvemad temast.

„Välis-Eesti“ eelmises numbris oli toodud kirjeldus poolakate praegusest maanäljast, — väljavõtteid Välis-Poola ajakirja pikemast sellekohasest artiklist, milles põhjendatult näidatakse, et suurem osa raskusi, millega võitleb või millele püüab saamatult alistuda praegu inimkond, on eeskätt sõltuvad halvast maajaotusest üksikute rahvaste vahel. Artikli autor, arvates end elujõulise rahva liikmena, oma kirjutuse lõpus õhutab kaasmaalasi laiendada oma kodumaa piire, et mitte lämbuda neisse. Teiselt poolt aga näeme, et kui nüüd Eestissegi mõnisada poolakat on tulemas suveks põllutööle, siis küll mitte juhituna teadlikust laiuamistungist, vaid eeskätt ainult selleks, et kustutada otsesest leivanälga. Sest võimatu oleks uskuda, et Poolas juba praegu iga maalapike, mis seda väärt, on üles haritud. Seega see äsjasem, ajalehtede uudiskülgedelt värskena võetud näide tõendab küll veelkordse sel-

gusega, et nii mõnigi rahvuslikku suurust taotlev propaganda jääb viljatuks senikaua, kui selle suuruse saavutamiseks püsivad tõkked üldises võidujooksus, kuid ütleb ka seda, et igal rahval veel ka kodus oleks võimalusi elu arendamiseks oma jõududega.

Kuivõrd juhuslikult ja ülekohtuselt on jaotatud ainelised hüved ja nende kasutamisevõimalused üksikute rahvaste vahel meie maakeral, selle kohta oli toodud näiteid ka eelmainitud poolaka kirjutuses. Ja kui me allpool lisame veel mõne, siis seega nähtuks küll sama, mida tõendab poolakas, — s. o. äärmine ebahüütlus maakera pinna ja tema ressursside jaotuses, kuid ühtlasi peaks ilmne, et probleemi ei saa lahendada umbropsu, lihtsalt sellega, et lammutatakse tõkked, ja siis rahvas sealt, kus teda on tihedalt, kohe siirduks sinna, kus teda on vähe ja oleks rahul.

Teame, et maakera kahemiljardilisest elanikehulgast 950 miljonit asuvad Aasias, 550 milj. Euroopas, 230 milj. Ameerikas ja veelgi vähem inimesi asub Aafrikas ja mujal. Samuti on teada, et sisserännu kitsendustega suurem osa riike tõesti on loonud olukorra, kus majanduslike hüvede jaotus ja kasv ühelt poolt ja sisserännu kasv teiselt poolt ei käi käsikäes. Näitkogu Lõuna-Ameerikas on pinda 6.800.000 ruutmilji, elanikke aga ainult 74½ miljonit, seega keskmiselt vaid 11 inimest ruutmiljile. Ja kui valida nende seast võrdluseks mõni üksik L.-Ameerika riik, näit-

T. E. Keskmeedia
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

SP 6656

Kolumbia, siis näeme, et tema 443.985-ruutmiillisel pinnal leidub elanikke vaid pisut üle 8 miljoni, ehk 20 hinge 640 aakrile, — et vahe selles Euroopa ja mõne Aasia riigiga on tohutu. Itaalias on elanikke 344 inimest ruutmiillile, Saksas 356, Prantsusmaal 200 ja Jaapanis 450. Samas aga Kolumbia lubab tulla sisserändajaid igal aastal Armeenias, Bulgaariast, Hiinast, Egiptusest, Eestist, Indiast, Lätist, Marokost, Palestiinast, Pärsiast ja Türgist igaihest ainult 5, Venest, Rumeeniast ja Süüriast 10 ja talupoeglikust Poolast ainult 20. Nii Kolumbia kui ka teised Lõuna- ja Põhja-Ameerika maad kindlasti suudaksid mahutada ja toita mitmekordselt rohkem elanikke, kui praegu.

Aga, nagu tähendatud, küsimus on selleks liig keerukas, et teda saaks lahendada seniste kunstlike tõkete kõrvaldamisega ainuüksi, arvestamata ka muid asjaolusid. Õigus näib olevat neil, kes tõendavad, et inimkond oma tervikus selleks veel pole küllalt tsiviliseerunud, et osa kitsendusi peab jääma nii kauaks, kuni elustandard, eluhuvid ja -kombed üksikutes maades on tasandunud, nivelleerunud rohkem ühtlasele tasemele, kuni oleme õppinud elama leplikumalt koos mitte üksnes üksikisikutena, vaid ka rahvastena. Iga suurem muudatus rahvaste elus aga saab tulla ja jääda püsima, juurduda ainult küpsesse, ettevalmistustes muhenenud pinda. Loomulikult tuleks igal massilisel rahvastiku ümberistutamisel arvestada ka ümberistutatavate elukutset, — kas nad, olles põllumehed või ka tööstustöölised, uues kohas leiaksid kodunemisvõimalusi. Ja ka juba enne, kui üritatakse mingeid elukohamuutusi rahvastele suuremas ulatuses, tuleks igal rahval üksikult saavutada parem tasakaal tootmises ja tarbimises, — suurendada tarbijate ostujõudu selleks, et püsiks tulutoovana ka tootja ettevõtlikkus. Seejärel siis nii mõnigi „kauge rand“ kedagi enam ei veetlekski, — näeksime teda võõrana ja ebaomasena juba üksnes kliimaatiliselt.

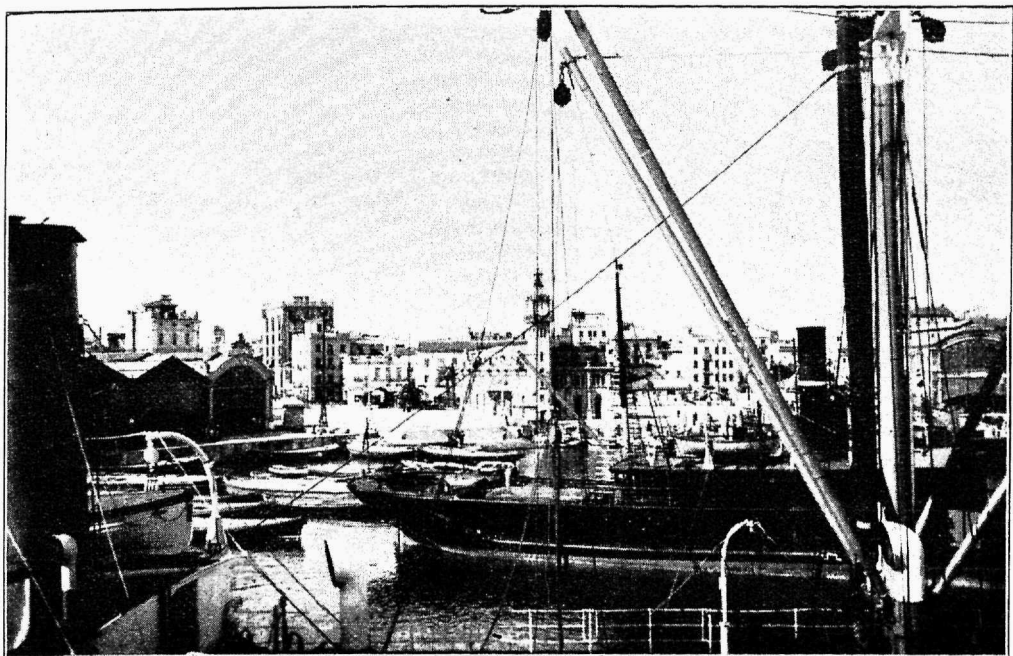
Üks eesti vana juuditär, kes juba varem korduvalt käinud Palestiinas, ja sel kevadel jälle siirdus sinna, et olla paigal vähemasti paar aastat või isegi surra seal, nüüd saatis kirja oma lastele Tallinna, teatades, et ta enam ei taha olla „türgi saunas“ ja on tagasi juba 1. juuniks.

Kahtlemata juba lähemas, homses ühiskonnas rahvuse osaks ja ülesandeks jääb mitte enam maadevõitmine tule ja mõõgaga, vaid ainult rahulik võistlus iga rahva tõeliselt paremate võimete najal. Et seejuures nii mõnigi senine, seesmiselt nõrk ja õõnes rahvas, vaatamata tema suurusele hävineb veelgi kiiremini, kui verevalamisest, on paratamatu. Tänu tehnika edule võime loota, et militarism juba varsti ja peatselt elab läbi oma viimsed surmaplahvatused. Paratamatult tarvilik „võitlus elu eest“ aga võiks seejärel kainestunud inimkonnas jätkuda hoopis ratsionaalsematel alustel. Muidugi aga ka siis ei saaks kunagi rahvaste elust kaotada ja keelata seda, mida inglased nimetavad „peaceful penetration.“

Kui veel maailmasõja lõpul sõjaline jõud ja ülivõim oli ülekaalukalt n. n. demokraatlike maade kätes, tänapäeva relvastuspallavikus diktaatorlikud riigid on kiskumas selle oma monopoliks. Kuna aga demokraatlike riikide valdusse ja mõjupiirkonda ka tänapäeval on jäänud suurem osa maa- ja „tühjadest maa-aladest“, — sisserännumaadest ja toormaterjalilähteist ühes troopiliste asumaadega, tuleb ka demokraatlikel riikidel emb-kumb, kas võtta revideerimisele oma mõisted demokraatlikkusest, või lüüa otsustav lahing ilmselt ebademokraatlike apetiitidega militariseeritud diktatuurimaadega.

Alles seejärel saaks iga rahvas asuda otstarbekamalt kasutama oma seniseidki eluvõimalusi ja loodusvarasid ning siis avaneks ka eesti rahvale võimalus katsuda ja näidata oma võimeid kõikjal ja täiel määral.

Tallinnas, 2. mail 1937. a.

Vaade Valencia sadamale.

Taani kaubalaeval Hispaaniasse.

Läbi Gibraltari Valenciasse. — Ärevad ööd. — Valencia pommitamine. — Põgenemine Franco „piraatlaua“ eest.

H. Müür.

Väljume Bordeaux'st jaanuarikuu lõpul Gibraltaris orderit saama ning punkrit täiendama. Ehkki kapten arvab, et Gibraltari sõidame kas Itaaliasse, laadima Inglismaa jaoks, või saame käsu sõita Marokosse, kust on laadung kodumaale, s. o. Taani — on siiski eeldusi, et sihtsadamaks osutub mõni Hispaania Vahemeresadam.

Oma kutseühingult saime Bordeaux's ringkirja, kus kästakse meil teha kõik, et takistada laeva saatmist mõnda mäsuliste käes olevasse Hispaania sadamasse. Samas ringkirjas soovitatakse toetada nõu ja jõuga laevade liikumist Hispaania seadusliku valitsuse valduses olevatesse sadamatesse.

Kuigi pole põhjust arvata, et peaksime minema mõnda Franco valduses olevasse

sadamasse, harutleme siiski võimalust ning püüame leida abinõusid laevast lahkumiseks, kui see peaks vajalik olema.

Reis Gibraltaris vältas tavalise 4 päeva asemel 7½ päeva, kuna saime tugeva SW tormi. Biskaia lahes hoidsime ka võimalikult Hispaania kaldast (see oleks küll tormivarjuks olnud) eemale, sest saadud teadete järele pidi olema rand kolme miili ulatuses mineeritud.

Finisterre'i juures kohtame lõuna poolt tulevat inglise kaubalaeva, millel päästepaadid rippumas väljaspool boordi. See vist igaks juhuseks! Seame ka endi päästepaadid piinliku hoolega korda. Kes teab, ehk tuleb neid kasutada!?

Gibraltaris midagi erakorralist silma ei puutu, välja arvatud hulk sõjalaeva, millel kõikidel korstnad suitsevad, seega au-

ru all, valmis igaks silmapilguks. Õhkkond on ärev.

Võtnud sõed, väljume õhtul Gibraltarist kursiga Valenciasse. Peale saanud lootsi, hakatakse me laeva sadamaist helgiheitejaga valgustama, eriti merepinda laeva läheduses. Miks? Vist kontrollitakse, et ei heida midagi merde või ei kasuta öösist pimedust mõningate isikute salajaseks maaletõimetamiseks? Asjata! Oleme ju merimehed Põhjamaalt, kus vaid soovitakse rahu.

Valenciasse jõuame veebruari algul ühel kesknädalasel lõunaajal. Meil pole lähemat orderit laadimise üle ning seepärast jääme reidile ankrusse. Siin on seismas hulk kaubalaevu mitmetest maadest, enamuses aga „taanlased“. Peale kaubalaevade on veel ankrus seismas üks prantsuse ja kaks inglise ristlejat. Oleme nende sõjalaevade vahel. Päris mõnus. Igal hommikul on inglise ristlejal suurepärase puhkpilliorkestri kontsert ning õhtupoolel kuuleme sama prantsuse lahinglaevalt. Vahelduseks muusikale jälgime huviga nende sõjalaevade meeskondade õppust, on see siis sõude-, mastironimise- või rividriil.

Tihti on kuulda ka lennukite mürinat. Tormame siis alati tekile, et näha, mis maalane või parteilane õhus liikvel on. Enamasti on see Hispaania vabariigi luurelennuk või jälle inglise ristlejale kuuluv pistkene merilennuk, mis lastakse laevalt vastava kraanaga merepinnale, kust see siis kui kajak õhku tõuseb. Ka nägime prantsuse ja hollandi reisijate lennukeid.

Teiste laevade eeskujul maalime komandosillal tuulevarjendite katustele rahvuslipu, et õhust oleks laeva päritolu hõlpsam kindlaks määrata.

Päikese loojenemisel kõlab prantsuse lahinglaevalt võimas marss. Meeskond rivistub loenduseks. Kõlab pauk ning orkester mängib marseljeesi, seejärel lõbusaviisilist Hispaania vabariigi hümmi ning lõpuks inglise „God save the King“i. On jõudnud õhtu.

Kohalikkude võimude korraldusel peab peale kella 21 reidil valitsema pimedus. Kustuvad tuled sõjalaevadel, kaubalaevadel eemaldatakse ankrutuled ning kae-

takse kõik „limonaatorid“ (aknad). Valitseb pillkane pimedus. Heites pilgu ranna suunas, ei või aimata, et seal asub linn 275 tuhande elanikuga, kuna vilgub vaid paar üksikut tulukest.

Saadest järgmisel päeval teada, et sadamasse pääseme alles esmaspäeva hommikul, tellime vähe veini, et oleks lõbusam olla „sõjas“.

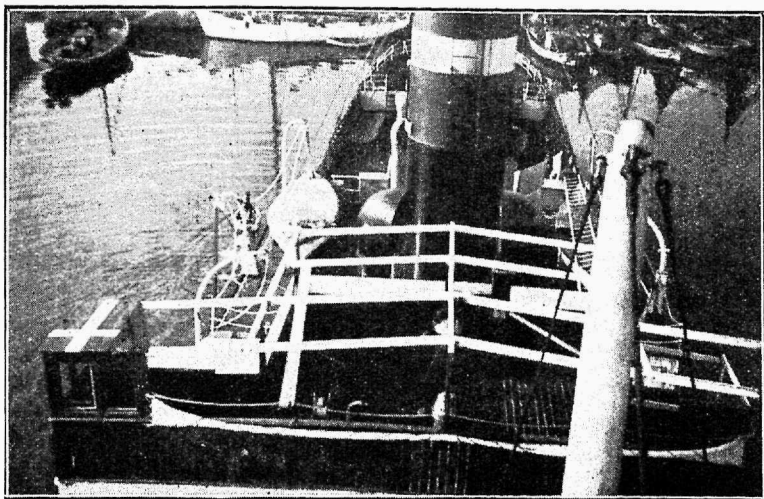
Mööduvad nii päevad tööga ning õhtud grammofoni- või raadiomänguga; lisaks hea meeleolu. Viimast aitab tõsta suurepärase vein. Muidu tuju ehk langeks, kuna siia ei saadeta meie posti järele, sest selle päralejõudmine olevat küsitav, samuti siit saadetud kirjade kohalejõudmine — seepärast ei kirjuta ka keegi.

Esmaspäeva hommikul tuleb sadamaloots. Hiiuame ankrust ja sõidame sadamasse. Valencia sadam on sama, mida ta on harilikkes oludes apelsinide hooajal. Hulk laevu, kus nobedalt laaditakse praamidelt apelsine, mis on pakitud kastidesse või tünnidesse. Pole midagi, mis lasteks märgata, et maal on käimas kodusõda. Siiski! Siin laskub seni õhus keerlenud sõjaväelennuk keset sadamat veepinnale, tulnud tagasi luurelennult.

Lõuna ajal sõuame paari kaaslasega kaile, et vaadelda elu maal. Saadest vaevalt kindla pinna jalge alla, võetakse meid vastu „pommide“ rahega. Pommideks on apelsinid ning nende heitjateks sadamas apelsine kastidesse laadivad hispaania tütarlapsed. Kahjuks on meie lõunatund selleks liiga lühike, et saaksime nende hispaaniataridega võitlusesse astuda, tahame näha ka muud ümbrust.

Sadama värvast peatavad meid paar erariides meest, kellel püssid seljas. Näitame neile oma maalepääsuload, tervitame siin kombeks saanud sotsialistliku tervitusega, rusikas käe tõstmisega, ning sammume linna. Ei midagi erilist, kui jätta kõrvale meesisikud, kellel enamuses kas püss seljas või revolver võöl. Ärid, pangad, kontorid, kohvikud avatud ning kõikjal elav liikumine. Ühes kohvikus jooime klaas head kanget musta hispaania kohvi ning ruttame tagasi laeva, et õhtul taas maale tulla.

Kaitseks Olla-
tuste vastu
õhust.

Laeva komando-
sillal tuulevar-
jendi katusele
maallitud Taani
lipp.

Laevas kuuleme kaptenilt, et Sevilla raadio on teatanud Malaga äravõtmisest. Ei taha seda uskuda, sest juba kuude eest teatas sama raadio Madridi langemisest ning pealegi oleks Malaga langemist kurb võtta tõena, kahju oleks meeleolu langu- sest rahva seas, kes nii kangelaslikult võit- leb oma vabaduse eest, võitleb ühendatud natsismi ja fašismi diktatuuri vastu.

Õhtul oleme taas maal. Nüüd, kus kõikjal on töö lõppenud, on liiklemine veel elavam, kui see oli päeval.

Näeme kihutamas nii prantsuse kui ka inglise konsulaadi autosid. Mõlemail leh- vib suur rahvuslipp autolaternal ning au- to külgedele on maalitud suurte valgete tähtedega „Consulado“.

Kinode ees on inimesed murruna oota- mas sissepääsu. Samuti kabareedes keeb elu täiel määral. Kuulda on muusikat, naeru ning tüdrukute kilkeid. Kohvikud rahvast tulvil. On märgata mingit elevust, põnevust. Püüan saada teateid Malaga saatuse üle. Kiüsid seda ühelt sõjaväe- vormis isikult, kes suure huviga uurib õh- tulehe teateid, saan vastuseks, et sellest pole midagi kuulda. Tunnen, et säärane küsimus pole soovitav, äratav vaid kaht- lust, umbusaldust.

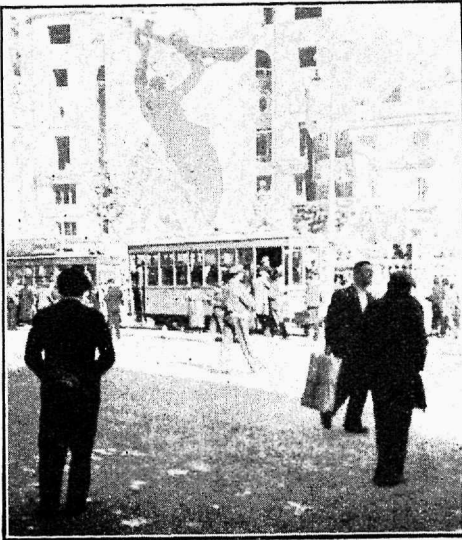
Kell 21 muutub linn pimedaks. Liikku- mine harveneb. Trammidel, bussidel ning autodel esilaternalis vaid vaevu märgatav tumeroheline valgus. Kell 22 on kõik vaikne. Läheme laeva.

Mööduvad päevad laevas tööga, kuna õhtuid maal veedetakse. Ilmunud on ka ametlik teade Malaga langemisest. Sevil- la raadio teatab, et francolased liiguvad 45 klm. päevakiirusega Valencia poole ning selle võtavad 10 päeva pärast. Kuid kohalikus rahvas pole märgata meeleolu langust. On kuulutatud välja üldmobili- satsioon. Oodatakse põnevusega bensiini saabumist ning lendurite väljaõpetamist. Kuulu järgi olla Valencias saja lennuki ümber, mis seisvat kasutamatuult lendurite puuduse tõttu, osalt ka bensiini vähesuse pärast. Saabuvald laevad viljaga, mille los- simine sünnib suurima kiirusega.

Neljapäeva õhtupoole tuleb sadamasse suur kreeka õlitanklaev bensiiniga. Laa- dung lossitakse tsisternautodesse, mis vahetpidamatult kihutavad linna ja sada- ma vahet. Öösel selgub, miks bensiini ei lossita sadamas olevatesse suurtesse tsis- ternidesse.

Kell on vist $\frac{1}{2}$, kui mind äratav lae- va vahimees hüüdega: pommitatakse! Sa- mas kuulduvad ka kahuripaugud. Lasud tulevad merelt. Mõni minut, siis hakkavad kargatama rannapatareid ning linnas üür- gavad sireenid. Sõda!

Pean asuma tööle. Tõstame auru ka- teldes ning soendame masina, teeme endid sõiduvõimeliseks, ehkki näib võimatu väljuda sadamast öösel lootsita, pealegi pilkases pimeduses, sest ei põle ainsamatki märgu- tuld.

Sõjameeleolud Valencia tänaval.

Laskmine vältab ligemale tund aega. Vahepeal kihutab meie külje alt mööda mere poolt tulnud kiirsõidupaat. Järgmisel päeval kuulsime, et see tulnud inglise sõjalaevalt konsuli käsutusse.

Igaks juhuks pidin jääma masinasse vahti kuni hommikuni.

Kell 8 tulid sadamatöölised, algas laeva laadimine, näis, nagu poleks öösel midagi sündinud.

Pommitamine on olnud merelt. On püütud tabada õlisadamat, kuid tagajärjeta. Leitud 6-tolliliste mürskude ning neil oleva vabrikumärgi järele olla pommitajaks olnud itaalia sõjalaev, kuna Franco käsutuses olevatel laevadel olla 8-tollised kahurid ning mürsud kannavad teistsugust, hispaania kaubamärki.

Päeval teatati kaptenile, et kohalikud võimud ei saa tagada laeva ja meeskonna julgeolekut öösel sadamas ning seepärast on soovitatav, et öhtul peale laadimistö lõpetamist väljuksime sadamast reidile, kust siis järgmisel hommikul sadamasse tagasi võib tulla.

Nii vedame paar ööd reidil.

Pühapäeva hommikul sõidame Castelloni, kus peame laadima osa lasti. Jõuame pärale lõuna paiku.

Öhtul kella ½10 ajal lõpetab meil kaardimängu äge kahurilaskmine. Jookse-

me tekile, kust Valencia suunas vaadates kuuleme ja näeme kahuritest tulistamist. Maalt saame teada, et pommitatakse merelt Valenciast ning Valencia ja Castelloni vahel olevat laskemoonatehast.

Castellonis oleme paar päeva. Siis sõidame Gandiasse, kus saame viimase osa laadungit.

Gandia sadamakontoril ning veetornil lehvib inglise lipp. Sadam kuulub inglastele kontsessioonina. Siin oleme nagu vana Jumala seljataga, sest vaevalt julgeb Franco siia tulla meid tülitama.

Siin kuuleme teistelt laevadelt, kuidas Gibraltari merekitsuses Franco arendab moodsat mereröövi. Hispaaniast apelsinidega tulevatele laevadele (eriti „skandinaavlastele“) sõidab külje alla väike kalapüügipaat. Olles laevale lähedal, ilmuvad võrkude alt nähtavale paar väikekaliibrilist kahurit ning nende ähvardusel sunnitakse laeva võtma kurss Ceuta'sse, kus laev „vabastatakse“ laadungist ning võib siis sadamast lahkuda oma soovi kohaselt ükskõik millise maailmakaare poole.

Et pääseda „Ceuta saatusest“, otsustab meie kapten Gibraltari kitsuse läbistada öösel. Selleks sõidame terve päeva aeglasel käigul. — Korruga näeme vastu tulemas kahte sõjalaeva. Noh, nüüd ollakse meil kannul! Stoppame masina ning tõmbame masti kaks palli, mis tähendab, et laev on juhtimisvõimetu. Vahest ehk pääsime ka valusega? Samas paneme ka roolimasina juure kõiksuguseid võtmeid, meisleid, tangisid ja vasaraid, et juhul, kui peaks meie „juhtimisvõimetust“ kontrollitama, oleks efekt tõetruum. Meie „hirm“ osutub asjatuks. Vastutulevad laevad osutuvad inglasteks. Tervitame, eemaldame pallid ning liigume taas aeglaselt edasi.

Kell 21 oleme Gibraltari kohal. Nüüd on juba laeval täis käik. Möödume Gibraltarit ning paarkümmend minutit hiljem Ceutast. Pole midagi erilist näha. Lähen magama kahjatsustundega, et asjata raiskasin paar tundi ootusega — saada näha midagi erilist, huvitavat.

Eksisin. Järgmisel päeval kuulsin, et kella 22.30 ajal märganud kapten (oli täis kuuvalge) Hispaania rannast laeva suunas liikumas väikest kalalaeva, mis tulega

Tallinnast Addis-Abebase.

Meresõit „mugavustega“ 4. klassis. — Aafrika päikese prae-pannil. — Esimesed muljed mustade mandrilt. — Käsi taskus ja revolver peos

G. Leies.

Tavaliselt magan ma kella kaheksa-ühheksani, kuid 30. aprillil 1932 lebasin uneta peagu kogu öö, arutades, kas ikka tõesti sõita või mitte. Ilma et oleksin mingile kindlale otsusele jõudnud, riie-tusin kella viie või poole kuue ajal ja hakkasin nagu automaatselt asju kohv-risse laduma. Kella seitsme ajal tulid sõbrad. Ei mäleta enam, mis neile ütlesin, ise polnud ma oma otsuses veel ikka üsna kindel.

Sõbrad arvasid, minu lahkumist tuleks pisut niisutada. Niisutasime siis — tuju oligi parem. Veidi aega hiljem leidsin enese juba Toompealt alla kõmpimas, välispass taskus. Tund aega hiljem pistsin põue rongipiletid Pariisi. Nüüd polnud enam kahelda — tuli minna edasi, seljataga olid sillad põle-tatud. Enne aga tuli veel „niisutamist“ jätkata. See oli raske ülesanne: iga sõb-raga pead tühjaks võtma ja kui neid sõpru juba kord palju on — klaaside arv kasvab samas proportsioonis. Lühi-

*) Meie kaastööline, kelle elust Abes-siinias oleme kuulnud juba eelmistes „Välis-Eesti“ numbrites, jutustab allpool, kuidas ta 1932. a. kevadel alustas reisi tund-matusse Addis-Abebase. See on tüüpiline väljarändaja lugu: vähe raha, piiratud keeleoskus, puudulik informatsioon, selle eest aga palju julgust ja tervet seiklus-lusti, mis pole jätnud hätta veel kedagi. Julgeid armastab õnn. . . Toim.

morsetades nõudnud laeva seismajäämist. Kapten pole vastanud morsetamisele ega stopanud laeva, käskinud vaid masinale anda viimase kiiruse. Meid jälgiv kalapaat olla pea oma nõudmisele: „jääda seisma“ veel juure lisanud tulistamise ähvarduse. Ka see polla mõjunud kaptenile ning pä-rast pooletunnilist jahti olla kalalaev kursi ranna poole võtnud.

dalt, kui rongile mineku aeg käes oli, ei tunnud ma hästi isegi kella numbrilau-da. Mäletan, teised ütlesid, et kell saab kuus, peab ruttama. Edasi läks kõik nagu unenäos. Sõbrad hoidsid mind ka-helt poolt kaenla alt kinni, mu jalad ei puutunud vist maadki; esimest korda elus tundsin, kui kerge on „jalutada“ raske peaga. . . Jaama jõudsime mõni minut enne ärasõitu. Oli palju rahvast, mulle anti lilli, sooviti õnne. Siis läbi-lõikav vile. . . ärasõit! Mäletan, keegi lükkas mu vaguni uksest sisse, käski-des mul millegipärast end kõvasti kinni hoida. Mitte ei taibanud, mida ta selle-ga mõtles, kuid tegin nagu kästi, hak-kasin kramplikult akna alumisest ser-vast kinni. Nägin veel väljas valgeid rätte lehvimas, siis kadus kõik uttu. . . Mu reisikaaslane hr. Behrens, kes ühes minuga läks otsima Abessiiniasse oma õnne, äratas mu alles Riias.

Pariisis olime neli päeva. Neli päeva, mis löid segi kogu mu eelarve. Maksime kõige eest kahekordset hinda, meilt nu-ruti ülekohtuselt kõrgeid jootrahasid, laskime endid kõige armetumalt pü-gada. Sest kellega sa vaidled, kui ei oska sõnagi prantsuse keelt; saksa kee-les loomulikult ei võtnud meid keegi ju-tule. Muudkui maksa ja kiru takka järgi selges maakeeles!

Oleks küll huvitav olnud saada Ceutas-se, oleks seega üks seiklus enam olnud, kuid siiski hea, et pääsesime ning võisime jätkata reisu sihtsadamana — Rotterdami poole.

Olime olnud postita ligemale kuu aega. Rotterdamis ehk on ootamas kiri põhja-maa tütrelt, kus kuulen kodumaast, mis on meeldivam, kui kodusõda Hispaanias.

Et rahad ootamata kiirelt kokku olid sulanud, nõudsi me laevakontoris 4-da klassi piletit. Oli karta, et jõuame sihtkohta puudujääkidega, seepärast tuli meele hr. Hendriksoni nõuanne Abessiiniast — kui raha vähe, võtke neljas klass. Seda meile ei tahetud anda. Seal olevat halb, seletati. Meie vastu — mis sellest, eks me ise kannata. Ametnik, nähes, et meil raha vähe ja sõitma peame, laskis meid lõpuks mingile paberile alla kirjutada. Selles oli öeldud umbes midagi taolist, et oleme ise neljandas klassis sõita tahtnud ja me kedagi ei süüdista. Kirjutasime kiiresti alla, et mitte head juhust mööda lasta minna, ja olime endamisi rõõmsad: nüüd tegime hea kauba!

*

Meie rõõm osutus üürikeks. Laeval tutvunesime kellegi hollandlasega, kes tuli Ameerikast ja oli teel Šanghaisse. Nagu kohe aru saime, oli mees juba n. ö. „vana kala“. Hollandlane soovitas meil kähku voodid valmis vaadata, hiljem võivad ilma jääda. Laskusime lihtsat redelit mööda alla. Öudne oli see ruum, kus pidime veetma öö: poolpime, äärmiselt must, kuidagi suurt heinaküüni meenutav, millel ainult palkide asemel raudseinad. Voodid olidki juba viimseni kinni pandud, kuna sama laevaga viidi Indo-Hiinasse Prantsuse võorastelegioni sõdureid. Polnud midagi teha, pidime ühe redeli võrra veel madalamale laskuma. Seal oli veelgi pimedam, veelgi mustem, õhk veelgi rikutum kui ülal. Õnneks leidsime paar tühja nari.

Värsti saabus õhtu. Igale reisijale anti plekist taldrik, kruus, nuga, kahvel ja lusikas. Toitu pidime tooma köögist, pärast sõõki tuli nõud omal puhuks küürida.

Töötasin enesele pühalikult — jäägu see mul viimaseks neljanda klassi reisisiks. Hommikul, kui veidi kauemaks magama jäime, olime kohvist ilma. Lõuna ajal tuli juba paar tundi varemalt supisappa minna, hiljem võis saada ainult konte. Järgnes kuumaveesaba, veinisaba, nõudepesemise-platsi saba

jne., lühidalt — kogu päev seisa aina sabas!

Viienda päeva lõunaks jõudsi me Port-Saidi. Seal tuli alles kaubelda! Sigaretipakist küsiti tänaval 30 franki, lõpuks aga anti ära kolmega. Nii oli ka kõige muuga: küsiti ette mitte kahe-, vaid kümnekordselt.

Suezi kanali jõudsi me kell 8 õhtul. Seal vähendati tublisti kiirust. Laeva vööri, külgedel ja ahtris läideti suured prožektorid. Tigusammul jõudsi me hommikul kella 8-ks kanalist läbi.

Veel päev lõuna poole ja juba hakkas see liiga tegema. Kesk Punast merd valitses tõeline põrgupalavus. Päike küttis laevalae sedavõrd tuliseks, et seda puudutadagi ei võinud. Jalutasime tekil nii siis supelpükstes ja saapad jalas. Millegipärast suleti keskpäeval ka 4-da klassi veekraanid. Polnud võimalik duši võtta ega juua. Tõime siis köögist tulist vett, puhusime peale ja jõime. Ning kadestasime neid, kes 1. ja 2. klassis ventilaatorite all morsi või grenadiini juures istusid, kalliskivina sädelev jäätükk klaasis.

Öösel oli lugu veelgi hullem. All laevaruumis võis kuumusest ja õhupuudusest otse lämbuda. Sipelgataolised putukad ronisid minna, silmadesse ja suhu. Nii arvasime paremaks öid tekil veeta. Raske oli küll laevalael poole ruutmeetri suurust vaba kohta leida — ka sajad leegionärid olid üles kogunenud, kuid tuli varitseda silmapilku, kuni kellelgi oli vaja kuhugi minna, et siis ise kiiresti asemele pugeda. Nii — ainult supelülikonnas kõval laevalael küljelt küljele pöörates veetsime need rammestavad ööd. Vähimagi liigutuse juures voolas higi ojana.

Päev enne Džibutisse jõudmist oli võrnatult kergem, vist pääsis kuskilt juba pisut tuuleõhku ligi.

Džibutisse saabusime kümnenda päeva õhtul. Kell oli vist juba kümme läbi, õhk oli kerge, me tundsi me end jälle tervetena ja tugevatena.

*

Hendrikson oli kirjutanud, kõige kohasemaks hotelliks Džibutis olevat

meile „Des Arcades“. On kombeks, et hotellid saavad oma boy'd reisijatele vastu, nii siis leidsime laevalaelt varsti suure neegri, kelle mütsil ilutses suurte kuldtähtedega meie esimese Aafrika öökorteri nimi. Must oli väga rõõmus, et me kolmekesi — Behrens, keegi itaallane ja mina — just teda olime valinud ning palus meid alla mootorpaati astuda. Aeglaselt laskusime „André Lebon'i“ külgtreppi mööda alla, kummaline, kõditav tunne rinnus: — nüüd, mõne minuti pärast, oleme Aafrikas — Mustal Mandril... Hiigelaurik jäi kiirelt seljataha, näides reidil tulede säras väikese linnana. Euroopa jäi maha. . .

Peale meie oli mootorpaadis keegi noor prantslane. Nagu me oma viletsa keeleoskusega aru saime, hoiatas ta meid mustade eest. Salakavalad mustad olevat nii mõnedki valged reisijad paljaks röövinud ning teise maailma saatnud. Kobasime revolvreid oma troopikariiete taskutes — need olid alles.

Sadamas võttis meid laia jutuga vastu hotelli peremees ise, paludes istuda tema autosse. Sõiduk oli seespoolt, nagu see troopikas tavaline, kaetud valgete linadega ja liikus siledal asfaldil peagu hääletult. Öö oli kirjeldamatult kaunis. Sügavmustas sametises taevas särasid tähed, mahe meretuul paitas hõõguvat otsaesist, sosistades kõrva otsekui mingit salapärasit muinasjuttu sellest edust, mis ootab meid mustade maal. . .

Kohale saabudes juhatas must mees meid hotelli kõrvaleterrassile. Kõrvetav janu nõõris kurku, tellisime jää-limonaadi. Hotelli seintel ronisid sisalikud. Hakkas pisut jube, kartsime, et mõni kukub meile klaasi või koguni krae vahele.

Pärast õhtusööki tegime väikese jalutuskäigu linna. Suureks uudiseks oli meile see, kui nägime musti magamas kõnniteedel ja kesk tänavat palja maa peal. Hirmu me just ei tunnud; olime kolmekesi, igal mehel revolver taskus, pealegi nägime tihti politseinikke.

Hotelli tagasi jõudes imestasime, et sellel polnud korralikke uksi aga ak-

naid, mida oleks võinud kõvasti sulgeda. Toal oli küll uks ja isegi riiv, kuid see oli nii vilets, et läks lahti sõrme puudutusel. Tassisime igaks juhuks mööbli ukse ette, sidusime akna kinni ja pugusime moskiitovõrgu alla voodisse. Esimene öö Aafrika pinnal möödus vahejuhtumisteta.

*

Hommikul oli esimene asi otsida üles duš. Esmalt proovisin, kas on vett. Olin juba ennegi kuulnud, et siin kraanid sageli kuivad on. Vett oli. Seebitasin enese kõige paremas tujus korralikult sisse ja keerasin duši uuesti lahti. Nüüd aga ei tulnud peale mõne harva tilga enam midagi — duš oli kuiv. Ootasin ja keerasin, midagi ei aidanud. Peremehel igatahes oli õnne — ma ei tunnud tol korral veel ühtki prantsuskeelset sõimuseõna. Nühkisin seebi käterätiga ihult kuidagi maha ja läksin tuppa tagasi. Vaene Behrens läks mõni minut hiljem samale liimile. . .

Kolmanda päeva hommikul adustasime raudteesõitu Addis-Abebase. Raha jätkus meil veel ainult pileтите ostmiseks. Tahtsime sõita küll mustadele määratud 3-das klassis, siis oleks meil veel pisut raha üle jäänud, sinna aga valgeid ei lastud.

Sõit Džibutist Addis-Abebase kestab vihmaperioodil — maist oktoobrini — kolm päeva. Teel tuleb kaks korda ööbida. Meil polnud enam midagi, millega maksta hotelli eest, veel vähem võisime mõelda veeostmisele. Janu hakkas piinama aga juba esimese päeva hommikul vara.

Mis teha? Õnneks olime Eestist kaasa võtnud pudeli riigiviina külakostiks Hendriksonile. Ei aidanud muud, kui kastsime märjukesega maad ja täitsime pudeli jaamahoones veega.

Kümme minutit pärast Džibutist väljasõitu polnud silmapiiril enam muud kui kuum lage liivakõrb. Päike kõrvetas halastamatult. Keerasime kõik ventilaatorid lahti, sellestki polnud abi midagi. Olime õnnelikud, et meile polnud antud 3-da klassi pileteid, seal pole

isegi ventilatsiooni. Varsti heitsime kuued seljast, siis kaelasidemed, traksid, saapad, sukad — heameelega oleks heitnud enesest kõik. . . Lebasime uimastena pinkidel ventilaatorite all, kellelgi polnud huvi enam muud rääkida, kui veest. Seda müüdi küll igast raudteepeatusest, aga muidugi ainult raha eest. Eurooplastest-reisijatelt saime pudeli siiski paaril korral täis.

Kella 6 paiku õhtul olime Dire-Daouas. Ööbimise raha maksis meie eest itaallane, kellele pantisin revolvri.

Hommikul sõit läks edasi ühes elamise päeva hädadega: veepuudus. . . kuumus. . . janu. . . Omavahel arutasime, et õhtuks jõuame Aouachi, see on muidugi juba suurem ja ilusam linn kui Dire-Daoua. Ning järgmisel õhtul olime Addis-Abebas. Kujutlesime elavalt ta suurepäraseid parke, kõrgeid, valgeid hooneid, moodsaid ärisid. . .

*

Aouach tõi pettumuse. Õieti ei mingisugune linn, ei ühtki kornalikku euroopalikku maja, välja arvatud vast raudtee-hotell. Hinnad, nagu kuulsime, olid seal äärmiselt kõrged, puudus konkurents. Ei jäänud muud, kui minna ööd veetma mustade hotelli, kus tuba oli tervelt kaheksa korda odavam. Olime kogu aeg valvel ja hirmul, et millal need mustad meile kallale kargavad. Nii kurjad nad siiski polnud. Otse vastupidi — nad kummardesid ja alustasid head juttu, millest me muidugi sõnagi aru ei saanud. Naeratasime ainult hea näoga vastu ja katsusime neist kuidagi lahti saada.

Kogu öö veetsime tukkudes, revolvrid laskevalmilt peos.

Järgmisel päeval sõit läks huvitava-maks. Tihedamini nägime juba mustade külasiid ja haljaid mäekülgi. Ka palavus ei kõrvetanud enam nii halastamatult. Tuli paar hoogu vihma ühes vilude tuulepuhangutega. Sel päeval olime juba märksa paremas tujus.

Addis-Abebase pidime jõudma kell 5 pärast lõunat. Pool tundi varemalt ei

märganud me aga veel midagi, mis oleks võinud ennustada suuremat linna. Ei eeslinna, ei asfalteeritud teid, ei autosid. Itaallasel tuli vesi silmi: „Oleksin ma seda teadnud, et Addis-Abeba niisugune on, ei mina poleks siia oma viimseid sente tulnud raiskama!“ Me kõik olime kujutlenud Addis-Abebat Kairo või Aleksandria taolise moodsa valge Aafrika linnana. Missugune ta tõeliselt on, sellest on kirjutatud nüüd juba küllalt, et seda veel kordama hakata.

*

Hendrikson oli meil jaamas vastas. Nüüd jätsime kõik tema hooleks, „oma mehena“ sai ta kõigea palju kiiremini hakkama kui meie. Tund aega hiljem olime juba Hendriksoni majas, jutustades talle oma seiklusi ja värskemaid uudiseid Eestist. Itaallane läks elama hotelli. Revolvri jättis ta enesele võla kätteks, kuigi see küündis ainult neljandikuni revolvri tõelisest väärtusest.

Pärast vaatatsime Hendriksoniga linna. Oleks mul sel hetkel olnud sõiduraha kas või ainult Džibutini, ma oleksin jalamaid tagasi sõitnud. Väljavaated olid Addis-Abebas tol ajal tõesti armetud. Tööstused sama hästi kui puudusid, ka polnud seal ärisid, ning lõpuks oleks tulnud osata prantsuse ning abessiinia keelt. Behrens kirjutas kohe koju abikaasale, kellelega ta abielus lühikest aega enne Tallinnast ärasõitu, et see talle tagasisõiduraha saadaks. Kaks kuud hiljem oli tal raha käes ja nii sõitis ta tagasi, ilma et Abessiiniat õieti näinudki oleks. Mina jäin kangekaelselt paigale, kuigi sõbrad ja sugulased ka mulle sõiduraha lubasid saata.

Praegu igatahes ei kahetse ma sugugi, et tol korral paigale jäin, olen koguni rõõmus, et mul võimalus oli selliseid huvitavaid seiklusi läbi elada, mis tasusid end hiljem väga hästi materiaalseltki.

Eesti asundusi Kanadas I.

„Põllumees on põline rikas...“

Eestlasi Ida-Kanadas. — Suurejoonelise asunduse loomise kavatsusi 1933. a. —
Eestlased Toronto linnas.

Mag. J. Lukats.

Eestlane, kes juba aastasadasid on teutsenud peamiselt põllumehena, on jäänud enam-vähem truuks oma traditsioonidele ka võõrsil. Ka võõrsil tahab ta omada oma maalappi ja harida põldu, sest juba maast madalast on teda õpetatud, et „põllumees on põline rikas“. Jutt on muidugi enamusest eestlastest — loomulikult on ju eestlasigi, kes ei kavatse kunagi maad harida, vaid teenivad omale ülespidamist kätteõpitud ametiga.

Kuigi eestlaste arv — võrreldes teiste rahvastega — on väike, siiski on raske leida maad, kuhu meie suguvendi poleks välja rännanud. Ent suuremate koondistena leidub neid ikkagi riikides, kus domineerib põllumajandus, nagu Venemaal, kuhu enne revolutsiooni asus eestlasi suures arvul, ja Põhja-Ameerika Ühendriikides ning Kanadas.

Kanadas teatakse olevat 10—12 tuhat eesti asunikku. Sellest arvust elab suurem enamus Lääne-Kanadas, kus leidub õige rohkesti eesti asulaid ja isegi külasid. Lääne-Kanadasse rändas eestlasi välja juba enne Eesti Vabariigi algust, siis, kui Kanadas valitsesid veel lahedad olud ja kui sisserändajaid-põllumehi kahel käel vastu võeti, eriti Euroopa põhjapoolsetest maadest. Ka hiljem, juba Eesti Vabariigi ajal, aastat 10—12 tagasi, kui soodsatel tingimustel Kanadasse sisse lasti vaid põllupidajaid, põllutöölisi ja nais-majateenijaid, saadeti sisserändajad kõik Lääne-Kanadasse, õigemini kesk- ja lõunapoolsesse ossa, põllutöö rajooni. Asunikud saadeti esmalt Manitoba osariiki Winnipegi linna, kust nad pidid siis maale laiali valguma. Ainult „Pitka mehed“, kes 1924. a. koos admiral John Pitkaga Kanadasse välja rändasid, et seal eesti põllutöö-asundust luua, sõitsid veel kaugemale lääne poole, British Columbiasse.

Kanada valitsuse poolt oli asunikele

„sundajaks“ määratud üks aasta, mille jooksul nad pidid elama põllutöö-rajoonis, pärast seda võisid nad asuda kuhu tahes, nagu iga vaba Kanada elanik.

Enamus eesti väljarändajaid jäigi Lääne-Kanadasse, kus töötavad põllupidajatefarmeritena. Palju eesti noorema põlve asunikke, kellel puudus võimalus oma maatüki ostmiseks või kes kasutasid „põllutöölise“ nime ainult selleks, et Kanadasse sisse pääseda, lahkus aga Ida-Kanadasse, kus suuremates tööstuslinnades, nagu Montreal, Toronto j. t. oli kergem leida teenistust. Suures enamuses ongi need eestlased jäänud elama linnadesse.

Siiski on viimaste aastakümnete jooksul Ida-Kanadasse tekkinud ka väiksemaid eesti põllutöö-asundusi. Neis elavad ja töötavad peamiselt vanemad eestlased farmerid, kes on siia asunud kas Lääne-Kanadast või Ameerika Ühendriikidest, kust omal ajal võis vabalt Kanadasse pääseda. Otse kodumaalt on siia põldu pidama tulnud vaid üksikuid asunikke, teiste varemalt siia asunud tuttavate eestkostmisel.

Asudes Ida-Kanadasse on eestlased hoolega kaalunud, kuhu jääda peatuma, ning on püüdnud võimalust mööda ühte koonduda. Nii ongi Ida-Kanadas välja kujunenud 3 suuremat eestlaste asumise piirkonda: Lõuna-Ontario osariigis Ontario järve ja St. Lawrence'i jõe ääres ning Toronto linnas, mis on suuruselt teine Kanada linnadest, Quebec'i osariigis Montreali linnas, mis on Kanada linnadest suurim, ja St. Catharines'es, Niagara kose läheduses, R. R. 3 (kolmas põllutee) aiatööstuse piirkonnas, viinamarjade maal. Lisaks neile koondamiskohtadele on Ontario osariigis veel 2 väiksemat keskust, kuhu on asunud eestlasi: üks Toronto ja St. Catharines'e vahel Ontario järve idapoolse terava otsa juures Hamiltonis, ja

teine — Kanada pealinnas Ottawas ja selle ümbruses Ottawa jõe kaldal.

Peale eestlaste, kes elavad enam-vähem koondatult ülemalpool nimetatud kohtades, elab meie suguvendi veel laialipillatult üle terve Ida-Kanada. Kõigi Ida-Kanadas asuvate eestlaste arv ei ulatu palju üle 1000—1200 hinge. Neist elab suurem enamus linnades, teenides omale ülespidamist töölistena, käsitöölisena või ettevõtjatena.

Ida-Kanada paremas lõunapoolses osas riigimaad soodustatud tingimustel ei anta, eraisikutelt farmi tarvis maa ostmiseks ei jatkunud raha. Ja üksikult maale minna nagu ei juletudki, asunduse loomiseks aga puudusid võimalused. Sellega ongi seletatav, et Ida-Kanadas ainult väiksem osa eestlasi elab maal ja tegeleb põllutööga.

Kui Kanadas algas majanduslik kriis, püüdis Kanada valitsus tööpuuduse all kannatavaid emigrante suunata maale farmidesse kas iseseisvate farmeritena või põllutöölisena, vastavalt sellele, kas isikul oli veidi raha maamaksuks ja osa inventari muretsemiseks või mitte. Muidugi jäi sel ajal ka eestlasi ilma tööta, ja kerkis nendegi keskel mõte asuda maale, kus farmerid elasid muretult ja ei näinud märkavatki linnaelanikke tabanud raskusi. Eestlaste soov oli suurema grupiga luua oma põllutöö- või aiatöö-asundus, kus iga asunik võiks peremehena töötada oma põllulapil. Samasugune soov tekkis ka mujal Kanadas ning Põhja-Ameerika Ühendriikides elavatel eestlastel. Taheti luua suurem eesti asundus, kus eestlased oleksid võinud elada enam-vähem autonoomselt, omades eestikeelse kooli jne. Julgustuse sellele mõttele andis Kanada valitsuse vastutulek omal ajal Venemaalt usuliste tagakiusamiste eest Kanadasse väljarännanud duhoboridele (duhobor — hinge eest võitleja), kellele anti suured maa-alad ja võimaldati luua autonoomsed asundused.

Ameerika ja Kanada eestlaste ühise asunduse loomise soovide täideviimisele tuli abiks nende ridade kirjutaja, kes sel ajal viibis Kanadas. Pöördusin Ottawas Kanada valitsuse poole palvega võimaldada eestlastele luua oma asundus ning selles neile anda suurem maa-ala Kanada

riigimaadest maksuta või samadel soodsatel ostutingimustel nagu omal ajal anti emigrantidele. Arvestades Kanadas elavate eestlaste arvu 12.000-le ning arvates juure Ühendriikidest eesti asundusse tulla soovivad eestlased, samuti kodumaalt sellesse asundusse välja rännata soovijad, palusin maa-ala 60—100.000-hingelise asunduse loomiseks.

Vastavalt maksvale korrale andis Kanada valitsus ajava lahendamise Põllutööministeeriumi kätte, kus koloniseerimise juhiks oli ministri abi F. C. Blair.

Nagu selgus, tundis mr. Blair Eestit, olles ühel oma Euroopa-reisil külastanud Tallinnat, kus ta mõnda aega oli elanud. Nagu mr. Blair jutustas, oli ta hästi tuttav (friend) admiral John Pitkaga, kelle kavatsust Kanadasse eesti asundust luua ta oli kõigiti toetanud. Nii seletaski mr. Blair mulle, et tema isiklikult küll pooldab Kanada eestlaste linnast maale asumist, teades, et eestlased olla eranditult ausad, töökad ja head põllumehed. Kuid Kanadas valitseva kriisi tõttu olla kanadalaste meeoleolu muutunud vaenulikuks sisserändajate vastu, mille tõttu suuremate rahvuslike kude kolooniate asutamine kõne all oleval ajal olla võimata. Ka olla Kanada valitsuse ettevaatlikuks teinud vene duhoborid, kes Kanada valitsuse head suhtumist tasusid sellega, et ignoreerisid valitsuse korraldusi, mille vastu avaldasid protesti sellega, et käisid linnas alasti ringi.

Eesti asunduse loomist raskendas tunduvalt ka see asjaolu, et ametlikult elas tol ajal Kanadas vaid 620 eestlast, kes olid registreeritud ajavahemikul aprillist 1922. a. kuni märtsi lõpuni 1932. a. Mõistagi on see liig väike arv koloonia asutamiseks. Seaduse tähe järgi loetakse nimelt eestlasteks ainult neid, kes on Kanadasse asunud Eesti Vabariigi ajal Eesti passiga. Teised, s. t. kuni 11.000 eestlast, on sisse rännanud kas Vene (enne Eesti Vabariigi loomist) või Ameerika Ühendriikide kodanikkudena. Ja neistki 620 eestlasest, kes on Kanadasse asunud „põllutöölisena“, töötab farmides vaid väikene osa — enamused aitab linnades

suurendada töötatöolist arvu. Admiral J. Pitka ebaõnnestunud asundamise katse ei avaldanud ka kõige paremat muljet Kanada valitsusele, kuigi mr. Blair'i seletuse järgi admiral Pitkat ja ta kaaslasi eriti süüdistada ei saagi. J. Pitka viga seisnud selles, et — vaatamata põllutöömisteeriumi hoiatusele — ta asus liig kaugele põhja poole, maa-alale, kus polnud veel rajatud teid ja kus oli õige kare kliima.

Suulisele seletusele järgnes ka ministri abi (Assistant Deputy Minister) ametlik seletuskiri 10. maist 1933. a. mr. Blair'i allkirjaga. Kirjas on öeldud, et ministeeriumi veendumuse järgi on „Eestiskõige suurepärasem rahvas (most excellent people), kellest saaks kahtlemata häid asunikke Kanadasse“ jne., kuid Kanada rahvas on suurte võõramaalaste kolooniate asutamise vastu ja Kanada valitsus pidi sisserändamist Euroopast piirama alates 1930. a. augustikuust, mille tõttu eestlaste palvele ei ole võimalik vastu tulla. Depressiooni möödumisel kavatakse sisserändamist piiravat seadust muuta, siis võib koloonia asutamise küsimust uuesti üles võtta. Seni aga ei ole Kanada valitsusel midagi selle vastu, kui eestlased eraviisil katsuvad koonduda asundustesse, kas osariikide valitsuste abil või omal käel, ostes maad eraisikutelt.

Seni pole emigratsiooni seadust Kanada valitsuse poolt muudetud, nii et suurejoonelisemast sisserändamisest Kanadasse ei või juttugi olla. Ei ole siis ka midagi välja tulnud eesti asunduse loomisest Kanadasse, ja Kanada linnades töötavad eestlased peavad edasi jääma linnadesse, organiseerudes vaid vastastikuseks võimaliseks toetuseks oma rahvuse, keele ja kommete alalhoidmiseks.

*

Suuremaid eestlaste koondisi Ida-Kanadas, mille arv ulatub ligikaudu paarisajani, asub Ontario osariigi pealinnas Torontos ja selle lähemas ümbruses.

Toronto on suuruselt teine Kanada linnadest. Tema elanikkude arv on viimastel aastatel kiirelt kasvanud, ulatudes praegu umbkaudu 1 miljonini. Võrreldes teiste

Kanada linnadega tuleb Toronto meelde Ameerika Ühendriikide suurlinnu, kuna ta on mitmekesise tööstuse keskkohaks, on elava liikumisega ja omab kesklinnas isegi „pilvelõhkujaid“. Toronto linna igaaastaseks suursünnimuseks on augusti- ja septembrikuudel peetav Kanada näitus — Canadian National Exhibition, — mis tõmbab kokku palju külastajaid.

Mitmekesise tööstusega suurlinnas on teenistuse leidmine märksa kergem kui väiksemates linnades. Ka toibus Toronto majanduslikust kriisist palju kiiremini kui teised Kanada linnad. Selle tõttu ongi Toronto eestlased enamuses kindlatel kohtadel, teenides omale korralikku ülespidamist. Mõned neist on jõudnud isegi väga heale järjele. Muudugi oli kriisi ajal ka eestlasi ilma tööta ja pidi elama linna toetusel. Kuid eestlaste auks peab ütleva, et nad ei põlga ühtki tööd. Inglise, näiteks, ei suuda nii kergelt oludega kohameda. Inglise-rauatöölise ei lähe mingil tingimusel üle puusepatööle, ta nälgib pigem ja laseb end seltskonna poolt üleval pidada. Eestlane aga muudab hädakorral oma ametit õige sageli. Nii töötas kriisi ajal eestlasi-puutöölisi küll autojuhtidena, küll elektrimontööridena, küll juhuslikkudel töödel. Peasi, et oli tööd. Nii saadigi kriisi aegadest üle. Niiud, kus Kanadas kriisiajad hakkavad ununema, ei tee teenistuse leidmine enam muret.

Toronto eestlaste hulgas tuntumaid vanapõlve eestlasi on põhimõtteline vanapois hra Kulp, kes Kanadas elab juba 25 aasta ümber. Hra Kulp on jõukas mees, tal on Torontos oma maja ja tubaka- ja kirjutusmaterjali-äri. Ise ta siiski äris ei tööta, vaid põlise oskustöölisena käib järjekindlalt tööil. Äris töötab tal ärijuhina eestlane Rosenberg, kes elab Kanadas samuti juba 25 aasta ümber ja kellega hra Kulp'i seob kauaaegne sõprus. Hra Rosenberg elab oma perekonnaga hra Kulp'i majas. Siia majja tulevadki siis noorema põlve eestlased nõu ja abi saama, mida neile võimaluse piirides kunagi ei keelata.

Tubli rauatöölisena on Torontos tuntud John Raud, kes võib muretult tulevikku vaadata. Tubli isamaalasena kosis ta omale eesti neiu ja pidas möödunud aasta

jõulude ajal pulmi ühtaegu eestlase Kuhjaga, kellele on Toronto läheduses farm. Ka hra Kuhja abikaasa on eestlane. Need kahekordsed eesti pulmad olid Toronto eesti koloonias päris suursündmuseks.

Hea rauatöölisena on tuntud ka J. Eeman, kes isegi kriisi ajal püsis kindlas teenistuses. J. Eeman omab oma flat'i (maja osa) ja auto.

Heale järjele on Torontos jõudnud eestlane L. Zirk, kes on ameti poolest rätsep. Ka tema pidi üheaastase emigrandi „kuuri“ Lääne-Kanadas läbi tegema, nagu kõik põllutöolistena sisserännanud eestlased. Katsus siis õnne ka Vaikse ookeani kallastel, kust siirdus Torontosse. Vaatamata kriisi aegadele on L. Zirk „nõela ja pressraua“ abil jõudnud nii kaugele, et omab samuti fiat'i ja auto. Nagu L. Zirk ise ütleb, pole heal rätsepal kuskil paremat põlve loota kui Torontos, kuna inglased ise rätsepatööd teha ei armasta, tahavad aga kõik olla hästi riietatud.

Hiljuti asus Torontosse elama eestlane O. Koost, kes on Ida-Kanada eesti asunduste „pealiku“ kapten Koost'i vennapoeg. Aastat kümme tagasi, suurel Kanadasse väljarändamise hooajal, asus ta Winnipegi linna, kus leidis omale kohe tööd oma erialal — nimelt on O. Koost väljaõpinud oskustöölise raua- ja elektritöö alal. Töötasuki oli 6—8 dollarit päevas, hooaegadel rohkemgi. Winnipegis abielus O. Koost sakslannaga. Kui tuli kriis, muutus Winnipegis töösaamine raskeks ja palgaolud halvenesid. Siis tekkis O. Koost'il soov asutada omale farm, kuid see kavatsus jäi teostamata. Onu farmi läheduses maad ei leidunud, eestlaste ühise asunduse loomine oli nurjunud, ükski kuskile maale asuda O. Koost ka ei tahtnud — nii pöörduski ta tagasi oma õpitud ameti juure, asudes Winnipegist Torontosse, kus praegu enam tööpuudust ei tuntu.

Eestlane Johnson teenib maalritööga õige hästi. Kuna aga tema eesmärgiks on ruttu ja väga rikkaks saada, tahab ta suveks Torontost lahkuda, et põhjapoolsetes väiksemates linnades iseseisva ettevõtjana omale maalritöid hankida, millega loodab korraka suurt raha teenida.

Ettevõtliku mehana on tuntud ka hra Golding. Tema teenis eriteadlasena ühes Toronto karusnahkade-vabrikus nii head palka, et võis oma autoga tööle sõita. Läfnud kevadel sõitis ta New Yorki, et patenteerida leiutist, mille ta oli teinud karusnahatööstuse-masinate alal.

Toronto eestlaste noorema generatsiooni ärksamate tegelaste hulka kuuluvad hra ja pr. Palu'd, kes peale keskkooli lõpetamist Tallinnas Kanadasse siirdusid. Kriisi ajal oli ka hra Palu mõnda aega tööta ja sai valitsuse poolt toetust. Veidi lisa sellele toetusele teenis ta sellega, et püüdis kalu, mida siis Toronto turul varahommikul realiseeris, teenides vähest kuni 5 dollarit ühe püügiga. Tema abikaasa leidis vahetevahel tööd ühes suuremas võõrastemajas, kus sai päevas 1—2 dollarit „lapsela piimarahaks“ (abielupaar Palu'del on väike tütar). Kuuldavasti on hra Palu koos eestlase hra Tiitusega nüüd omale hankinud maalritöid, millega pidavat teenima õige hästi.

Tallinna advokaadi Jürise vennapoeg J. Jürine on energiline ja andekas noormees, keskkooli haridusega. Torontosse tuli ta Montrealist, kus oli esimese Ida-Kanada eesti seltsi asutajaid ja sekretäriks. Kanadasse sattus ta kriisi ajal ja oli hulk aega tööta, elades linna toetusel ja töötades vahetevahel juhuslikkudel töodel. Praegu on ta kindlas teenistuses ja on jõudnud töötatöölise elu juba unustada.

Naistele on teenistuse leidmine Torontos õige hõlbus, kuigi nende töötasu ei ole suur. Eesti naised teenib siin restoranides, õmblejatena ja majateenijatena. Keskmiselt teenivad naised 30—40 dollarit kuus. Majateenijad teenivad rohkem, arvesse võttes, et nende palk on 25—30 dollarit kuus prii ülespidamise ja prii korteri juures.

Pikemat aega kindlas teenistuses on Torontos olnud eestlane prl. Kask. Olles omale kiüllalt raha tagavaraks kogunud, tahab prl. Kask varsti kodumaale tagasi siirduda, et olla oma isale vanul päevil toeks ja seltsiks.

Kauemat aega kindlas teenistuses on ka eestlane prl. Sild.

Teiste Toronto eestlaste elu-olu kohta puuduvad nende ridade kirjutajal kahjuks lähemad andmed. Tean ainult nii palju, et mõned vanema põlve eestlased, kes juba enne Eesti Vabariigi algust Kanadasse asusid, suutsid omale usina töö ja kokkuvõidliku eluga nii palju koguda, et võisid omale osta majad ja isegi väikesed töökojad. Enamasti asuvad need sadama läheduses, tööstuse rajoonis ja City külje all. Nende vanemate suguvendade lähedusse asusid elama ka hilisemad sisserändajad-eestlased. Nii leiame Torontos eestlaste n. ö. „keskusi“ Beverley street'il ja Melita avenue'l. Neisse „keskustesse“ tulevad siis eestlased tihtipeale pühapäeviti kokku ka teistest linnaosadest. Siin peetakse mõne suguvenna juures ühiselt perekonnaõhtuid, Eesti Vabariigi tähtpäevadel peetakse väiksemaid koosviibimisi, kus ei puudu kõned, laul ja seltskondlikud mängud. Samuti korraldatakse vahest ka ühiseid väljasõite autodel.

Õige lähedas kontaktis elab nii umbes poolesaja eestlase ümber, kes ühiselt tellivad Eestist ajakirju ja ajalehti ja vahest ka uuemat eesti kirjandust.

Registreeritud eesti seltsi Torontos pole. Selle asutamiseks puudus nagu vajadus — käiakse ju niikuinii õige elavalt läbi — ja polnud ka vastavaid isikud, kes oleksid asja organiseerimise oma kätte võtnud.

Paar aastat tagasi, kui viibisin Torontos, õhutasin küll eesti seltsi asutamise mõtet. Peetigi siis vastavad koosolekud ja seltsi asutamine näis olevat veel lühikesee aja küsimus — siis vaibus asi.

Nagu kuulda, on seltsi ellukutsumise küsimus nüüd jälle päevakorraale tõusnud. Nimelt on asi omale eestvõitleja leidnud ülemaalpool nimetatud hra Koost'is, kes oli Winnipegi linnas eesti seltsi organisearija ja esimees. Tema on nüüd Toronto eesti seltsi asutamise küsimuse uuesti üles võtnud ja loodetavasti õnnestubki tal asja liikuma panna.

Linnusaaduste välja- veo keskkorraldus

EESTI MUNAEKSPORT

T A L L I N N

Pärnu mnt. 10

Telegrammid: MUNAEKSPORT

Telefon: Kaugekõned 484-20
kontor 484-22

Ringvaateid välismailt.

Eesti-Läti koolikonventsioon öeldi üles.

Läti saadik on kirjalikult teatanud Eesti haridusministeeriumile, et Läti valitsus on otsustanud jätta pikendamata Eesti ja Läti vahel 1934. a. sõlmitud koolikonventsiooni. Ühtlasi Läti valitsus teatas, et ta soovib arendada ka tulevikus vahekorrid koolide asjus mõlemate maade vahel, et koolide asjus jõuda olukorrani, mis rahuldaks mõlemate maade valitsusi.

Eesti ja Läti haridusministeeriumide juhtivate tegelaste vahel kaaluti seda küsimust juba varemini ning leiti, et heanaaberlikkude vahekorrad arendamisel koolide küsimust võimalik on lahendada ka ilma koolikonventsioonita. Läti haridusministeeriumi esialgne kava näeb ette mõlema riigi iga-aastase koolidevõrgu koostamise juunikuuks, millest vastastikku teatatakse. Pärast seda leiaks aset ühine nõupidamine, kus kokku lepitakse klasside arvu suhtes järgnevaks õppeaastaks.

Asjastuhvitatud ringkonnad ning Eesti haridusministeerium loodab, et head suhted, mis loodud mõlema maa koolivalitsuste vahel, aitavad küsimuse lahendada otsustabekohaselt ja et eesti lastel ka edaspidi on võimalik Lätis saada emakeelset algharidust.

Eestlaste arv Uus-Meremaal kasvab.

Veebruarikuus sõitis Tallinnast Uus-Meremaale hr. Johannes K o k k e r, kes jäi elama Auklandis tuntud rätsepatöökoda ja pidaja ja põlise väliseestlase Peter Gross'i juure.

Nüüd saabus V.-E. Üh. kiri hr. K o k k e r'ilt, kus teatab, et ta seni on kohanud Uus-Meremaal kuut eestlast, kes kõik suhtusid temasse väga lahkelt ja sõbralikult. Ühingu liige dr. G. Grünvald sõidutas saabunud suguvenna kuumaveeallikate juure suplema. Ka teised Uus-Meremaa eestlased, eriti aga külalise vastuvõtja hr. Peter Gross, osutasid kõigiti oma külalislahkust kodumaalt saabunud suguvendale.

25 aasta eest hukkunud „Titanicu“ elektrotehnik elab praegu Uus-Meremaal.

Ühenduses „Titanicu“ hukkumisega 25 aastat tagasi on põhjust meele tuletada eestlast Herman Regastikku, kes pärast kolmetunnilist heitlust lainetega nagu imekombel eluga pääsis. Praegu elab Herman Regastik Uus-Meremaal, pidades Auklandi lähedal farmi.

Herman Regastik õppis Saksamaal Mittelweida ja Chemnitzi ülikoolides elektrotehnikat ja astus hiljem ametisse „Titanicule“. Laeva personaali kuuluvana oli Regastik üks viimaseid, kes hulkuvalt laevalt lahkus. Sidudes enesele kolm korkvööd ümber keha, hüppas ta pea ees merre, kus teda alles kolme tunni pärast tõmmati ühe saksa laeva pardale.

Herman Regastik on praegu juba 50-aastane ning elab väga heades oludes.

Huvitav eestlaste kohtumine Šanghais.

Meile teatab V.-E. Üh. usaldusesindaja, Šanghai Eesti konsul Paul R u m b e r g, et märtsikuus oli Šanghai eestlastel õnnelik juhus tundma õppida kaht külalist. Eesti klaverikunstnik Vladimir P a d v a viibis Šanghais, andes koos Miša Elmaniga märtsi lõpus kontserte. 29. märtsil jõudis sinna ka ühingu liige ins. Ed. P o o l a, kes viibis huvireisil Kauges-Idas. Samal õhtul külastasid konsulaati mõlemad kaugele saabunud tegelased. Juhuslikult viibis konsulaadis ka Soome kohalik konsul V. Niskanen ja Šanghai eestlane ins. Evald K a s k. Koosviibimine oli väga sõbralik ja lõbus. (V. päit lhk. 147.)

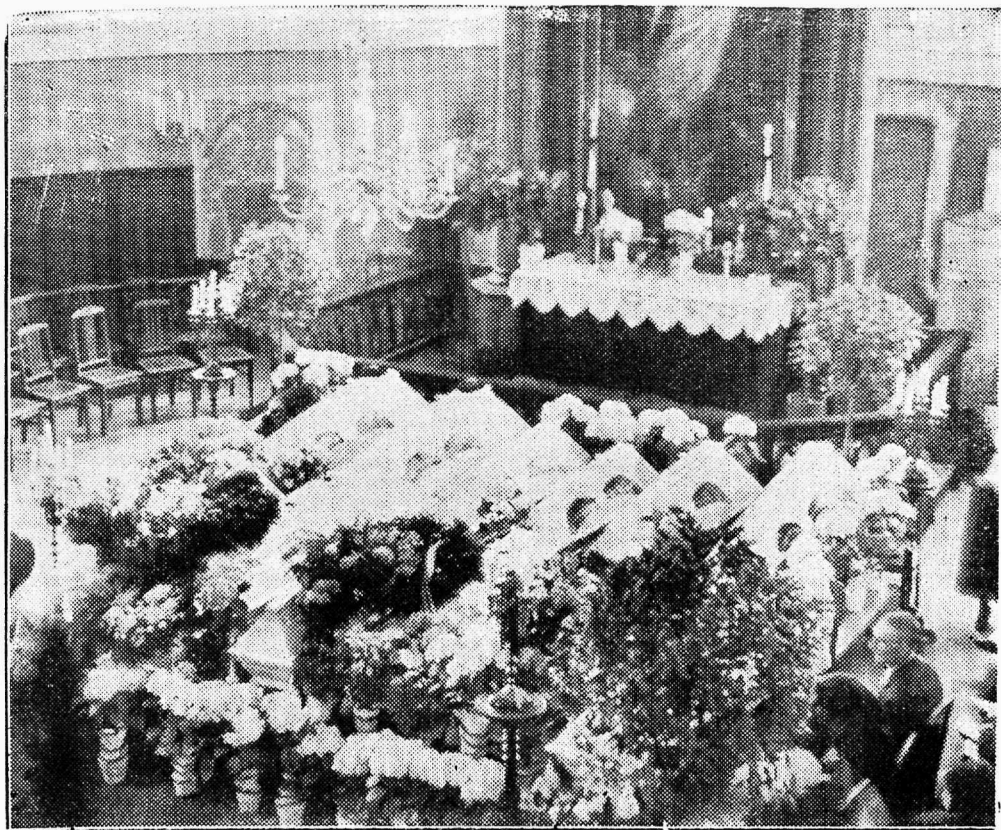
Uued kitsendused L.-Aafrikasse rändajatele.

Inglise asumaade valitsus pani 1. novembril m. a. maksma uue määruse sisse-rändajate kohta L.-Aafrikasse. Uue määruse järele nõutakse igalt sisserändajalt £ 100.— maandumisraha ettenäitamist, kuna kohaliku elaniku vastutusest üksi ei piisa.

Ameerika eestlaste kuukiri „**MEIE TEE**“ toob huvitavaid kirjutisi eestlastest P.-Ameerikas.

TELLIMISHIND AASTAS: Eestis kr. 2.—, välismaal \$ 1.—

TOIMETUS JA TALITUS: 310 Lenox Ave., New York, N. Y., U. S. A.

Kilingi-Nõmme kohutava plahvatusõnnetuse ohvrid.
Väiksed kirstud Ellisabeti kiriku altari ees, Pärnus.

Kodumaa sõnumid.

Rahvuskogu kummagi koja komisjonides sai valmis kahe kuu töö tulemusena põhiseaduse eelnõu sel kujul, et seda arutama võis hakata nüüd Rahvuskogu kumbagi koja üldkomisjon. Üldkomisjonide poolt vastuvõetud eelnõu rändab selle järele mõlema koja üldkoosolekule. Ei teki kodade üldkoosolekute vahel lahkseisukohti, siis loetakse eelnõu Rahvuskogu poolt vastuvõetuks. Tekivad aga lahkseisukohad, siis antakse eelnõu nõndanimetatud kooskõlastamiskomisjoni. Kui siis mõlemad kojad võtavad kooskõlastamiskomisjoni ettepanekud vastu, loetakse eelnõu Rahvuskogu poolt vastuvõetuks. Ei ühine nad aga kooskõlastamiskomisjoni seisukohtadega, siis läheb eelnõu lõpuotsustamiseks Rahvuskogu (see on mõlema koja ühisele) üldkoosolekule.

Nii nõuab eelnõu lõplikuks valmimiseks veel hulk aega. Kui peaksid aga tekkima

raskused seisukohtade kooskõlastamisel, siis sel juhul uus põhiseadus valmib alles suve lõpuks.

Kokkuvõttes Rahvuskogu komisjonid on teinud suure töö, kaaludes põhjalikult kõiki põhiseaduslikke küsimusi. Valminud põhiseaduse eelnõu annab meile riigikorras parlamentaarse süsteemi ühes presidiaal-süsteemi tagapõhjaga.

Riigivanema poolt esitatud põhiseaduse eelnõu arutamisel Rahvuskogu püüdis kõigepealt täielikult selgusele jõuda rahvahääletamise otsuse kandva mõtte — rahva täpse tahte — kohta, mis on väljendatud rahva otsuse juhtnöörides. Rahvahääletamisel antud juhtmõtteist on Rahvuskogu kohustatud kinni pidama kogu oma töö kestes. Selle põhimõtte alusel vormitigi põhiseaduse paragrahvid ja anti neile sisu, kusjuures tehti olulisi muudatusi kahe koja komisjoni poolt ligi 50 protsenti.

Eelnõu teises peatükis Eesti kodanike põhiõiguste ja kohustuste osas on arendatud välja perekonna mõte ja noorsoo kasvatamise alused ja pandud maksma abikaasade üheõiguslus. Hariduse alal tahtakse algharidust teha kohustuslikuks rahvakooli kuue klassi kursuse ulatuses. Riiklikele kõrgemaile õppeasutustele on kindlustatud autonoomia.

Kolmandas peatükis väärrib olulisemana märkimist hääleõiguslike kodanike vanuse alamäär. Esimese koja komisjon on määranud selleks 21 aastat, teise koja komisjon 23. Riigivanema eelnõus on 23 aastat.

Eelnõu 4. peatükis — Vabariigi president — tehti olulisi muudatusi. Võeti vastu, et riigipea asetäitjaks igal juhul on peaminister. Püsima jäi seisukoht, et riigipea valitakse rahva poolt, kusjuures teise koja komisjon tegi täiendava paranduse, et valimine peab toimuma ka siis, kui on seatud üles vaid üks kandidaat. Riigivanema eelnõu järgi viimasel juhul valimisi ei toimu. Teise koja komisjon jäi kindlaks riigipea nimetusele presidenti juure.

Eelnõu 6. peatükki — rahvaesinduse võimupiirid — on võetud täiendavalt, et rahvaesindus otsustab ka laenu tegemise.

Seaduseandluse osas on komisjonid kärpinud riigipea õigust kehtima panna seadusi dekreetidena. Ka riigikaitse peatükki on arendatud välja meie olude kohaselt. Tähtsamana on öeldud selles, et riigipea kuulutab riigile kallaletungi puhul sõja vaid rahvaesinduse üldkoosoleku otsusel või riigikaitse nõukogu arvamist ära kuulates ja rahvaesinduse heakskiitmisel.

Põhiseaduse muutmise osas teise koja komisjon otsusel võib rahvahääletamist nõuda vähemalt 50.000 hääleõiguslikku kodanikku.

Esimese koja 3. komisjon otsustas tulevast parlamenti nimetada riigikoguks, selle esimest koda saadikute kojaks ja teist koda esindajate kojaks.

*

2. mail pidas Isamaaliit oma keskkomitee täiskogu koosolekut, kus riigivanem esines tähtsa kõnega Rahvuskogu töö tulemuste üle. Riigivanem kriipsutas alla, et Rahvuskogu on võinud töötada täiesti vabalt ilma mingi surveta. Rahvuskogu liikmed on võtnud oma ülesandeid ka tõsiselt ja seaduseelnõu paragrahve kaalunud väga põhjalikult. Edasi riigivanem selgitas oma seisukohti mõnedes põhiseaduslike ühikutes, milles ta Rahvuskogu vastuvõetud seisukohtadega ei ühine.

*

Käesoleva aasta esimene veerand väliskaubanduses lõppes 5 miljoni krooni suuruse sisseveo ülekaaluga. Ametlikkudes ringkondades on võetud kaalumi-

sele mõningad abinõud passiviteedi suurenemise ärahoidmiseks. Esialgu puudub selle kohta selgus, milliste abinõudega tahtakse sisseveo ülekaalu kasvamist talkestada. Tõenäoliselt tuleb arvestada sisseveo pidurdamist, sest väljaveo suurendamiseks puuduvad otsekohesed võimalused.

*

Küttesajanduse ümberkorraldamine meie majandusel on möödapääsematu. See on tingitud olemasoleva metsa mahavõtmise vähendamise vajadusest varemalt aastatel etterahitud lankide tõttu. Ümberkorraldamist lahendatakse õli-, kivi- ja turbatööstuse laiendamise kaudu. Kui majandusminister K. Selter algas paari aasta eest teostama kütteprobleemi ümberkorraldamist eeltoodud suunas, siis kutsus see esile kõhklemist. Õlikivi- ja turbatööstuse laiendamine ja suurendamine normaalsel alusel on aga murdnud selle kõhkelse.

*

Krediit- ja kindlustusasutuste peainspektori kokkuvõtetel pankade aruanded 1. aprilliks näitavad arvete töusu kõikidel aladel. Eriti tundub on tõus laenu alal. Ka hoiusummade juurevool pankadesse kestab edasi, kuigi vähenemas ulatuses.

Pankade arvete seis esimesele aprillile kajastab seda elavust, mis meil praegu valitseb majanduslikus elus. Ühenduses uute investeerimistega, laiendunud ehitustegevusega ja parajasti käsil olevate metaoperatsioonidega on laenuõudlus pankades kaunis tugev. Et hoiduda võimalikest kahjustest laenustamisel, on pangad krediidi andmisel ettevaatlikumaks muutunud ja kaaluvad asja enne otsustamist põhjalikult.

*

Tööliste sissetoomise asjus Poolast on otsustatud piirduda esialgu 500 välistöölisega. Seniste andmete järele tarvitavad suuremal arvul välistöölisi põllutööliseks Türi, Antsla, Viljandi, Valga ja Võhma konvendid. Poola töölisi on juba Eestisse jõudnud. Sissetoodavatele töölisele teostatakse arstlikku järelevaatust Poolas. Osa välistöölisi saadetakse kaevandustöödele.

Maal valitseb praegu väga teravalt tööjõu puudus. Üleriiklikus kokkuvõttes olid tööandjad maatöölise vahetalitusbüroodes aprilli alguks registreerinud nõudmisi 1511 mees- ja 1813 naistöölisele. Kuid peremehed on saanud põllutööhooajaks ainult 146 mees- ja 119 naistöölist. Nii on osutunud möödapääsematuks tööjõu reservide paigutamine sinna, kus esineb puudujääk. Välistöölise impordimine aitab suuresti lahendada põllutöölise alal valitsevat kriisi.

*

Kilingi-Nõmme koolimaja, mille 2. korral oli kohutav filmiplahvatus. Seinajal redel, mille abil lapsed end päätsid.

Teisipäeva õhtul, 20. aprillil, juhtus masendav õnnetus Kilingi-Nõmme 2. algkoolis, mis on nõudnud ohvriks seni 17 lapse elu ja vigastanud paljusid.

Kurb katastroof leidis aset koolis korraldatud kinoetendusel, millel viibis 135 last ja kaks täiskasvanut. Filmilindi plahvatuse tagajärjel tekkinud kuni 1500-kraadilises kuumuses said tulehaavu üle 70 lapse, kellel on põlenud näod, käed ja seljad. Haiglas viibivast 41 lapsest on paljude seisukord tõsiselt kantust äratav. 17 last on surnud. Ruum, milles juhtus õnnetus, asub koolimaja teisel korral, kust käib ainult üks sissepoole avanev kahepoolega üks trepile. Üksteisest meetri kaugusel seinas ääres asuval kateedril asus aparaat, mis oli ümbritsetud pappseintega. Plahvatuse tekkides lapsed sattusid paanikasse ning püüdsid põgeneda läbi kuumuse ja tule ukse poole, kus tekkis rüüselmine. Osa õpilasi said hüpata alla teise korrakle. Filmilindi põlemisel tekkinud mürgine suits on toonud lisaks välistele vigastustele veel raskeid sisemisi vigastusi.

Õnnetusohvrite kirstupanek laupäeval Pärnus ja ühismatus pühapäeval, 25. aprillil Kilingi-Nõmmel toimus suurte rahvahulkade osavõtul. Matused toimusid riigi kulul, kuna haigla kulud kannab sotsiaalministeriüm. Hiljem haiglas surnud kolm last maeti samuti ühishauda 1. mail. Kilingi-Nõmme plahvatusõnnetuse puhul on saabunud rohkesti kaastundeavaldusi välismaalt. Kil.-Nõmme seltskonnas on võetud kõne alla mõte püstitada langenud õpilaste mälestuse jäädvustamiseks monument,

mille teostamisele tahetakse asuda peatselt. Ka on moodustatud plahvatusohvrite abistamise komiteed.

Plahvatusohvrite matustel pani haridusminister pärja riigivanema ja Vabariigi valitsuse nimel.

Haridusministri korraldusega keelati koolides kõik kinoetendused, välja arvatud need koolid, kus olemas määrustekohane betoonist eriruum aparaadi jaoks.

*

Aprilli lõpul teostati riigi 4. klassiloterii 2. klassi loosimist. Peavõit 15.000 krooni koos 10.000-kroonilise preemiaga langes piletile nr. 4145. Suurvõidu jagas 26-liikmeline kollektiiv Järva-Peetri aleviku ümbruses Järvamaal. Enamik liikmeid on vaesed inimesed.

*

Perekonnanimede eestistamise aktsioonile, mis juba paar aastat toimub perekonnanimede korraldamise seaduse põhjal, on nüüd järgnemas koha- ja kinnisvarade nimede eestistamine. Selle peamiseks põhjuseks on, nagu eelmise aktsiooni juures, — vabameda võõrapärasusest ja ka labasusest meie koha- ja kinnisvarade nimedes.

Siseministeeriumi poolt on välja töötatud vastav seaduseelnõu, mis kannab pealkirja — koha- ja kinnisvarade nimede korraldamise seadus.

Endiste mõisade asemele tekkinud asundused nimetab siseministeerium küladeks ja annab neile nimed maavalitsuse ettepanekul. Nimede andmise linnadele otsustab

riigivanem siseministri ettepanekul. Korraldamisele tulevad ka avalike platside ja tänavate nimed. Aasta jooksul eestistamata jäänud nimed tulevad suundeestistamisele.

*

Rootsi reisibüroo andmete järele sõidab tänava vähemalt 8000 rootslast Eestisse suvitama. Rootslased on avaldanud kõige rohkem soove sõita suvitama Eestisse juulikuus.

Turismi alal eeldatakse kõigiti häid väljavaateid. Peale Rootsi on oodata suvekülalisi ka mujalt. Seetõttu on asutud tähelepanu pöörama suvitusrandade korrastamisele. Suurt tähelepanu viimasel ajal on omistanud eriti Peipsi kaldal asetsev Ranna-Pungerja suvituskoht, milline on väga sobiv omapärase jõe- ja järveäärsega suvituskohaks. Ministeeriumi poolt on kinnitatud Ranna-Pungerja suvituspaiga väljaheitamise kava.

Ka Toila mererannas, riigivanema Oru lossi asukohas, algas rannaahoone püstitamine.

*

Eesti noor malemeister Paul Keres, kes juba üle kuu aja viibinud turniiril Euroopas, on esinenud üllatavalt hästi. Nii turniiril Londonis jagas ta Ameerika noore, kuid kuulsale meistermaletaja Fine'iga esikoha, võites sealjuures endist maailma-meistrit Aljehinii. Kerese võit Aljehinii üle tõstis tema kaalu tublisti rahvusvahelises malemaailmas.

Ostende maleturniiril Belgias tuli Keres Hollandi suurmeistri Grobi ja Fine'iga võrdsete punktidega esikohale. Ka Praha maleturniiril Keres esines üllatavalt hästi. Ta saavutas 9 võitu ja 2 viiki, tulles seega 10 punktiga esikohale ja jättes endast kaugele taha tuntud rahvusvahelised meistrid.

*

11. aprillil suri Nõmmel oma kodus 72-aastasena meie vanemapõlve tegelasi kirjanik-ajakirjanik Peeter Grünfeldt. Tema surmaga on meilt lahkunud üks silmapaisvamaid vanemapõlve kultuuritegelasi. 1888. a. peale on P. Grünfeldti sulest ja tema toimetusel ilmunud üle 450 raamatu, sellest suurem osa lasteraamatuid. P. Grünfeldt sündis 1. okt. 1865 Tartumaal Aakre vallas. Hariduse sai Tartu õpetajate seminaris. Juba 1891. a. asus ajakirjanduse põllule, „Eesti Postimehe“ toimetusse. 1905. a. asutas ühes teistega „Päevalehe“ ja oli selle esimeseks vastutavaks toimetajaks kuni 1908. aastani.

P. Grünfeldti sulest on ilmunud rohkesti luuletusi ja neile on loodud viise 18 helilooja poolt. P. Grünfeldt oli Tallinna Meeste-

P. Grünfeldt †

lauu Seltsi ja Eesti Ajakirjanikkude Liidu auliige.

P. Grünfeldt tundis soojalt kaasa ka Välis-Eesti liikumisele, töötades agaralt kaasa käesolevas ajakirjas ja avaldades selles väliseestlastele pühendatud luuletusi.

*

28. aprillil hommikul suri „Estonia“ teatri teeneline näitleja Netty Pinna, kes raskesti haigena viibis juba jaanuarikuust saadik haiglas. Koos oma mehe Paul Pinnaga on Netty Pinna pühendanud oma kõige paremad eluaastad eesti teatrile. Eesti täisväärtseliku teatrikunsti pakkumisel on Netty Pinnal suuri teeneid.

Netty Pinna maeti 1. mail Kopli kalmistule.

*

3. mai hommikul suri 46-aastasena südame tromboosi tagajärjel Voldemar Puhk, firma Puhk ja Poegade kaasomanik.

Voldemar Puhk oli intelligentsemaid ärimehi Eestis. Ta oli tuntud kui kirjanduse ja kunsti harrastajaid ning omas sel alal väärtuslikke kogusid. Arimehe kutse kõrval V. Puhk võttis elavalt osa paljude seltskondlike organisatsioonide tegevusest. Oli esimees Inglise-Eesti kultuurühingus, samuti Alliance Française'i esimees, „Estonia“ seltsi juhatuse liige jne. V. Puhk oli lõpetanud Peterburi ülikooli õigusteaduskonna. Ta oli tegev ka Eesti Vabariigi loomisel, olles kaubandus-tööstusministri abi ja 1920.—21. kindralkonsul Berliinis.

Välis-Eesti Ühingu liikmena V. Puhk toetas aktiivselt Välis-Eesti liikumist ja ei keelanud ialgi oma sõbralikkude kaastööd.

A. M.

Montrealli Eesti Seltsi „Koit“ tegelased.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Helsingi kiri.

„Estonia“ balleti külaskäigust, seltsi tegevusest, suvisest liiklemisest Eesti-Soomes vahel.

Pärast võrdlemisi vaikset ajajärku, mis järgnes Vabariigi aastapäeva pühitsemisele ja sellega ühenduses olevatele pidustustele, kujunes „Estonia“ teatri balleti külaskäik Helsingis kevadiseks suursündmuseks, mis päikesepaistet ja sooja kaasa tõi ja nii mõnegi külma südame jälle sulatas. Suur balletirühm, mis koosnes terve 127 inimesest ja tuli siia oma dekoratsioonide, orkestri ja tehniliste jõududega, tunnistas hülgavalt, kui võrd kaugele noortantsukunst Eestis liihikese aja jooksul on jõudnud. Kahel õhtul oli suur Kansallisteatteri saal äärmuseni piduvõõraid täis, kes suure tähelepanuga eestlaste etendusi jälgisid. Aplaus katkestas tihti ettekandeid ja ükka uuesti ning uuesti olid sunnitud väsinud, aga õnnelikud kunstnikud numbreid kordama. „Estonia“ balleti võit oli täielik — seda tunnistas ka soome kriitika, mis harukordse soojusega mõlemad etendusi analüüsis. Mööda minnes olgu tähendatud, et sinne arvustus mitte alati kõige pehmem ja valmis kiitma pole, vaid asju ükka kainele vaatata, ja tihti kibedat tõtt vaestele kunstnikkudele avaldab.

Helsingi eestlastel, kes suurel arvul mõlemast etendusest osa võtsid, oli eriti

armas oma kodumaist kõrget kunsti vaadata ja ühkusega tunda, et ka balleti alal meie väike kodumaa on suutnud nii liihikese aja jooksul suurte kultuurmaadega ühisele tasemele jõuda ja koguni nendest ettegi jõuda.

*

Helsingi Eesti Seltsi elus on olnud viimasel ajal õige elavat tegevust märgata. Us eestseisus, mis nüüd peaaesjalikult õrnemasoo esindajatest koosneb, on suure energiaga tööle asunud ja tihti korraldatakse pidusid, loengu- jne. õhtuid, millistest osavõtt on elav. Seltsis nähakse tihti seesuguseid eestlasi, kes varem seltsi ruumides pole käinud. Tahtmata eelmiste eestseisuste tööd ja selle tähtsust vähendada, peab tähendama, et nüüd on ehk ajakohasem töökava leitud, mis rohkem rahvast seltsi ümber kogub ja liikmetele ehk just seda pakub, mis seltsilt oodatakse.

*

Eluleval suvel lubab läbikäimine Eesti-Soomes vahel veelgi elavamaks kujuneda, kui see oli läinud aastal. Varase kevade peale vaatamata on Helsingis juba terve rida ekskursioone käinud ja uusi on tulemas. Ka Soomest on juba Tallinnas mõned rühmad käinud ja reisibüroodest nõutakse väga elavalt teateid Eesti üle.

Varsti hakkab üks Sergo ja Ko laevadest Kotka ja Narva vahel ühendust pidama ja soomlaste poolt on mainitud ühingule ettepanek tehtud mõlemad liini-

sid ühiseks „rõngasmatkaks“ ühendada, s. t. et reisija näit. Tallinnast sõitma hakates Helsingisse saabub, sealt edasi Kotkasse sõidab ja Narva kaudu Tallinnasse tagasi jõuab. Rõngas- või ringsõitu võiks selle ettepaneku järele maršruuti igast punktist algada ja kas ühes või teises suunas sõita. Võimalikult tuleks küsimusse ka peatus Suursaarel, mis praegu on kujunenud moodsaks suvituskohaks. Narva-Jõesuu saaks kindlasti Soomest palju külalisi ja ringsõit aitaks soomlasi Eestiga paremini tutvuda. Jääme ootama, et laevaühing mainitud ettepanekut kasutab, samasugused ringsõidud on Soomes juba mitu aastat tarvitusel ja reisijate suurt poolehoidu leidnud. A. N.

Aluksne Eesti Haridusseltsi noorte ringi tegevusest.

Aluksne Eesti Haridusseltsi „Noorte ring“ pidas 18. aprillil oma aastapeakoosoleku. 46 liikmest võtsid osa 18. Aasta aruandest oli näha, et aasta keskel on peetud perekonnaõhtuid, näitekursus ja võetud osa ekskursioonist Eestisse. Kassa läbikäik on kasvanud Ls. 20.— võrra, rahaline läbikäik oli Ls. 75.98.

Juhatusse valiti: J. Tsetser, N. Tsetser, A. Koikam, A. Kass, K. Horn ja Ed. Pukk.

Revisjonikomisjoni valiti: V. Poimo, prl. A. Tõugjas ja M. Kruus.

Tähelepanuväärt on peakoosoleku otsus võidelda tulevikus eestlaste ükskõikse suhtumise vastu oma seltsitegevusse. Otsustati eekujuks võtta neid vendi, kes lahkudes Aluksnest, asudes elama Riiga, on liikmed Aluksne Eesti Haridusseltsis kui ka Riia Eesti Seltsis. Koosolek lõppes arvamiselega, et õilsamat eesmärki ehk ei saa olla, kui töötada oma rahva ja kodumaa kasuks võõrsil.

Noore energilise Aluksne Eesti algkooli juhataja K. Veberi juhatusel toimub laulukoori organiseerimine Aluksnes. Tehakse juba ettevalmistusi laulupeole sõiduks tuleval aastal.

Jääb ainult soov: tervist ja raugemata tahet noorele võitlejale eesti vaimu äratamiseks koolis ja seltskonnategevuses!

A. KOIKAM.

New Yorgi Eesti Haridusseltsi muusikalisest tegevusest.

New Yorgi Eesti Haridusseltsi juure on asutatud keelpillide koor. 16. märtsil oli kooris esimene harjutus. Seltsi tegelased panevad oma keelpillidekoorile suuri lootusi, sest seltsi tegevuses on alati väga teravalt end tunda annud oma orkestri puudumine.

Seni on muusikalisel alal teotsenud ainult laulukoor ja sel iiritusel on seltsielus olnud tähta tähtsaid ülesandeid. Oma võimeid tõestas 13. märtsil korraldatud kontserdil laulukoor jülgegi hea eduga. Koos solistide prl. Edna Estvaldi ja pr. L. Dreymani esinemisega rahuldab kontsert kõiki muusikasõpru.

Loodetavasti on muusikasõpradel varsti võimalus kontsertidel kuulda peale laulu ka oma keelpillidekoori muusikat.

Eesti leerilapsed New Yorgis.

Eesti Ev. Lutheri kogudusel oli sel kevadel leer, mis leerilaste arvu poolest kujunes eelmistest suuremaks. Palmipüüdepühäl õnnistati õp. Klemmeri poolt kolm neidu ja kuus noormeest, nimelt: Ellen Schmidt, Irene Cecilia Vetmar, Laine Juudas, Leonid Gleser, Raymond Lindeman, Leonid Michelson, Edvard Flink, Eichenhardt C. Vetmar ja Arnold Suuban.

Leerilaste tõttu oli jumalateenistus pidulikum ja osavõtjaterohkem kui harilikult.

Hiljem oli Haridusseltsi saalis leerilaste vanemate poolt korraldatud ühine leeripidu, kus rikkalikult kaetud linaude ääres ühes tuttavate ja sõpradega pühitseti noorte peopäeva.

Montreali noor eesti selts areneb.

Kanada metropolis — Montrealis — kus on ligi kaks miljonit elanikku, elab ka kätputäis eestlasi, kes pärit mitmetest eesti linnadest ja ka Riüst.

Montreal on suurim Kanada linn, kuulsas St. Lawrence'i jõe kaldal, mis jookseb läbi terve Québeci provintsi Atlandi ookeani. Sellepärast on Montreal ka kõige suurem sisesadam ja siin asuvad suured nisulaadimise elevaatorid, saates nisu terve maailma turule. Turist, kes külastab Montreali, leiab siin ühendatult Londoni ja Pariisi. Montreali idapoolses linnaosas kuuldakse ainult prantsuse keelt, kuna läänepoolse osa on vallutanud inglased.

Aastate eest oli turistide vool ühendriikidest õige suur. Kuna Ühendriikides valitses tollal keeluseadus, siis tuldi kangeid jooke maitsuma Montreali ja teistesse Kanada linnadesse. Nüüd, kus ka Ühendriikides on saadaval alkohoolseid jooke, langeb turistide arv järjekindlalt. Süski tullakse veel Montreali, sest Montreali õlu olevat kõige maitavam.

Läbisõitvatel eestlastel, kes soovivad ühendusse astuda Montreali suguvendadega, tuleks pöörduda Montreali Eesti konvulaadi poole, Castle Building, Stanley Street, kust saab Montreali eestlaste aad-

**Montreali Eesti
Seltsi „Koit“
Juhatus.**

Istuvad vasakult: pr. L. Tam m (rev. kom. liige), H. Tooman (esimees), pr. A. Grunau (sekr.), M. Kask (rev. kom. liige). Seisavad: J. Kull (rev. kom. liige), W. Ester (abliesimees), prl. Alma Lunt (laekuri abi), E. Kagu (sekr. abi) ja J. A. Ilik (laekur).

resse, või kirjutada aadressil: Eddie Kagu, Central YMCA, Montreal, Canada.

Montreali eesti seltsielu areneb hästi. Kõik kohalikud eestlased on Montreali Eesti Seltsi „Koit“ liikmed. Selts asutati 1934. aastal.

Kuna noorel seltsil veel puuduvad ruumid, siis peetakse koosviibimisi üüritud saalides. Märtsis pidasid Montreali eestlased piduõhtu saksa klubis „Harmonie“. Samal õhtul peeti ka seltsi peakoosolekut, kus toimusid uue juhatuse valimised ja harutati edaspidist tegevuskava.

Seni on selts suutnud teha vähe tööd, mis on tingitud peamiselt seltsi juhatusliikmete ürasõidust suvekuudel. Paljud eestlased sõidavad suvekuudel Montrealist välja ning tulevad tagasi alles sügisel. Mõned kaovad päriselt ära, sõites tööd otsima põhja poole. Juuretulijaid on võrdlemisi vähe. Nii siis tuleb seltsi tegevuses arvestada peamiselt talvekuudega.

Kahjuks ei saanud selts m. a. pühitse-da Välis-Eesti päeva. Kuid Eesti Vabariigi aastapäeva pühitseti õige suurejooneliselt. Eesti Vabariigi aastapäeva puhul oli selts korraldanud piduõhtu „Scandinavian Club“ saalis, kuhu oli ilmunud üle saja inimese. Esindatud olid mitmed rahvad, nagu inglased, lätlased, soomlased, sakslased, venelased, kuna eestlasi viidis piduõhtul 35 isikut.

Pärast lühikest kõnet ning Eesti hümmi seltsi orkestri poolt algas bankett. Lõbutsemine kestis hommiku kella 4-ni.

Tervitame sugulasi ja tuttavaid Eestis ning välismail. Isiklikult tervitan oma vanemaid Riias, Riia Eesti Hariduse- ja Abiandmise seltsi, vanu tutvavaid ja sõpru Torontos, Bostonis ja New Yorgis!

„KUKULIND“.

**Jaan Mölder'i kontsert
Sao Paulos.**

Pühapäeval, 4. aprillil esines Jaan Mölder Sao Paulos Eesti Seltsis „Uus Kodu“ teiskordse kontserdiga.

Kontsertõhtuid, kus võib kuulda eesti laulu, on Brasiilias harva juba sellepärast, et väike eestlaste koloonia Brasiilias omab vaid kaks nimekamat solisti: Jaan Mölder'i ja Jüri Viinamäe.

Ümmarguselt kolme aasta eest esines Jaan Mölder oma esimese kontserdiga, mis oli ühtlasi esimeseks eesti laulukontserdiks Brasiilias. Vahepeal on Jaan Mölder end tublisti täiendanud, nagu seda näitata hiljutine kontsert.

Olla bassilaulja-solist — seda tuleb siin maal harva ette, kus küll naised vähe kardama hääle omavad kui Eesti naised, kuid mehed selle eest harva bassihääle omanikuks on.

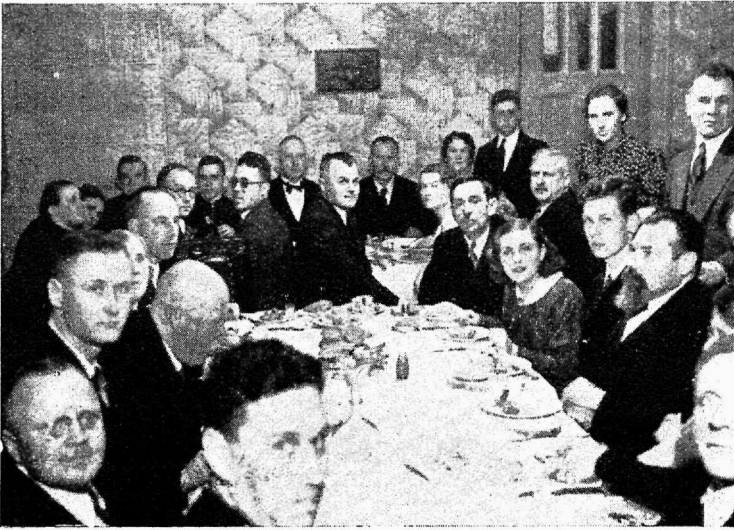
Jaan Mölder on Vene kasakatekoori liikmena rännanud Uruguais ja Argentiinas.

Jaan Mölder'i kontserdil oli Sao Paulo Eesti Seltsi „Uus Kodu“ saal tulvil. Publik, kes koosnes peamiselt eestlasist, brasiillastest Eesti sõpradest ja Municipal teatri (Sao Paulo linnateater) koori lauljatest, mille liige ka Jaan Mölder, ei olnud kitsi kiituse avaldamisega. Ei puudunud ka Sao Paulo Municipal teatri koorijuht.

Jaan Mölderile annetati lilli ja vaimustatud aplausid sundisid teda mitmeid lisapalasi andma. Ei saa nimetamata jätta vahejuhtumät, kus laulja kandes ette K. A. Hermani „Isamaa mälestust“, sattus sarnasesse hingelisse olukorda, et laul tuli läbi pisarate.

Jaan Mölder'i saatis klaveril hr. B. Loman, kes on ka komponist ja tuntud muu-

Õhtusöök Harbiini Eesti Seltsis, seltsi 20-aasta juubelpäeva puhul.

sikaline jõud Sao Paulos. Ühe B. Loman'i loodud pala — „Esimene lumi“ kandis ka Jaan Mölder õhtul ette.

Peale Jaan Mölder'i esines veel kvartettt Voldemar Goertzi juhatusel, kes ka ise kvartetist osa võttis koos Meeta Goertzi'ga, Leontine Pruksi'ga ja Leo Kvartström'iga. Publik jäi kvarteti ettekannetega väga rahule, avaldades suurt kiitust ja sundides aplausiga ettekandeid kordama; lauljatele annetati lilli.

Seltsi nimel tänas lauljaid Edgar Tamberg. Kokkuvõttes jäi kontserdist väga hea mulje.

*

Sao Paulo Eesti Selts „Uus Kodu“, mille postiaadress oli seni „Caixa Postal 3530“, on nüüd muutnud oma aadressi. Ajutiselt on seltsi aadress: Rua Tenente Penna, 310, Sao Paulo, Brasil. A. A.

Harbiini Eesti Seltsi 20-aasta juubel.

Kodumaale sõidab 46 eestlast.

8. aprillil k. a. pühitses Harbiini Eesti Selts oma 20 aasta juubelit. Sel puhul oli seltsi ruumides, konsulaadi juures, seltsi liikmete perekondlik koosviibimine ühes õhtusöögiga. Lühikeste kõnedega esinesid seltsi esimees A. Raevälä ja sekretär R. J. Grünberg. Seltsi juhatus otsustas koostada lühikese seltsi ajaloo, millise töö võttis oma peale R. J. Grünberg.

*

Aprilli algul sõitsid üle Harbiini Jaapani ja sealt Hiina Eesti teedeministeeriumi vanemad insenerid A. Kensa ja N.

Raag. Külalised peatusid konsul A. Lõhmuse juures ning sõid seal lõunat. Koosviibimine haruldaste külalistega kestis 6 tundi ja lahkumine oli raske. Eesti insenerid lubasid tagasiteel veel kord külastada Harbiini. Seda juhust kavatsevad Harbiini eestlased kasutada, et nendelt hankida igakülgset informatsiooni kodumaa üle.

*

Lisaks eelmises „Välis-Eesti“ numbris avaldatud teatele kodumaale sõitjate kohta saabusid ühingule andmed, et kodumaale sõita kavatsejate arv on veelgi kasvanud ning tõuseb nüüd 46-le. Võib-olla tulevad veel mõned üksikud juure. Arvatavasti sõidavad eestlastega kaasa ka mõned lätlased ja leedulased, kes omal kuulul tahavad kodumaale sõita. Lätlasi on praegu registreeritud 8 ja leedulasi 5. Seegu oleks sõitjate arv esialgu 59, neist 46 eestlast.

Lõuna-Aafrika eestlased kavatsevad asutada seltsi.

Ühingu liige Johannesburgis George Leies teatab, et Lõuna-Aafrikas pole kunagi veel olnud eesti seltsi, mis on tingitud eestlaste arvu vähesusest L-Aafrikas ning ka seltskonnategelaste puudumisest. Johannesburgis on praegu ainult 3 eestlast, Port Elisabethis — 5 kuni 6, Kaplinnas ka mõned ja veel üksikud, kes elavad sisemaal.

Kuigi L-Aafrikas leidub vähe eestlasi, usub hr. Leies, et seal siiski eesti seltsi asutada saaks. Ettevalmistustöödega on juba alatud, kuid organiseerimistöö võtab siiski veel aega.

Mitmesugust.

Väliseesti noored, jäägem eestlasteks!

Arendagem sulesõprust kodumoorlega.

Suur arv eestlasi on kodumaalt lahkunud ühel või teisel põhjusel ja uusi elamisvõimalusi otsinud laias maailmas. Ükski neist pole aga unustanud oma kodumaad.

Seal Läänemere kaldal, kus Põhjalahe kohiseb... nagu ütleb laulik.

Palju lihtsam oleks unustada vanad harjumused, võttes omaks uued kombed, uued eluviisid, muutuda mõne suurema ja võimsama riigi kodanikuks, kui Eesti seda on, ja nautida hüvesid, mida uuel kodumaal vast enam on pakkuda.

Eestlane ei toimi aga selliselt, vaid jääb iseenesele truuks igas olukorras, igas kohas.

Kui visalt eestlane on suutnud alal hoida oma rahvuslikku vaimu, seda näitab meie raske ajalooline minevik.

Sama vaim elab ka väliseestlastes. Selle kinnituseks on 13-aastase Brasiilia elava poisi sõnad, kes oma Eesti sõbrale iseteadvusega kirjutab, et saksa koolis käies on ta ikka „eesti-Junge Evald“.

Elavaks tunnistuseks meie rahvusliku vaimu püsivusest on ka arvukad väliseestlaste ühingud, milliseid on kerkinud igas keskses, kus vähemalt mõnikümme eestlast on koos. Nende elav tegevus lubab oletada, et mälestus kaugest kodukoldest ei sure selle generatsiooniga, kes oma kodumaad veel oma silmaga on näinud, vaid et sellest jutustatakse ka lastele ja lastelastele, sütitades ka nende südames kustumatut armastust tundmatu kodumaa vastu.

Ent sõnad ainult ei suudaks ilalgi seda, mis suudab elav ühendus, s. o. noorte väliseestlaste sulesõprus kodumaa noortega.

Arvestades selle eesmärgi suure tähtsusega, on Rahvusvaheline Õpilaste Kirjavahetus (RÖK) Eesti Büroo seadnud üheks oma peavälisandeks lähendada Eesti noori kodu- ja välismaal.

RÖK-i Eesti Büroo asus tööle 29. septembril 1936. a. Eesti Keskkooliõpetajate Kogu (EKESKO) esimehe ja koolivalituse direktori hra Otto Joh. Küseli algatusel.

RÖK-i Eesti Büroo on Rahvusvahelise Õpilaste Kirjavahetuse Büroo (Correspondance Scolaire Internationale, lihidalt C. S. I.) liige, milline keskus asub Rahvasteliidu juures töötava Vaimse Koostöö

Instituudi juures. C. S. I. Permanentne Büroo asub Pariisis.

Eesti Büroo asub EKESKO juures, asukohaga Sakala 51, Tallinn, Eesti.

Lähemate teadete saamiseks palume pöörduda büroo poole.

Senini on Büroo tegevus piirdunud peamiselt organiseerimistööga. On töötatud välja Büroo määrused ja juhised õpilastele ning tehtud tehnilisi eeltööd tegevuse alustamiseks. Büroo on saatnud välja ringkirjalise üleskutse kirjavahetuse algatamiseks kõigile keskkõppeasutistele Eestis.

Käesoleva kuupäevani on sisse tulnud soovivaalduisi kirjavahetuseks 1057 õpilast. Välja on saadetud 957 kirja 27-le erimaale.

14 maad on meile juba saatnud vastuse. Esimesed pääsukesed õpilaskirjade näol on ka juba saabunud ja loodame neid üha enam tulevat.

100 eelpool nimetatud soovivaalduist on läkitatud Välis-Eesti Ühingu lehtasitoidemetamiseks väliseestlastele, millele kodumaa noored igatsusega vastuseid ootavad. Peale selle teidub veel sadasid õpilasi, kes heameelega sooviksid sõprust luua väliseestlastega, kellele meie aga senini pole saanud vastu tulla aadresside puudusel.

Loodame, et meie soovid vastukõla leiavad, veel enam, oleme selles veendunud, sest meile on juba tulnud üksikuid soove kirjavahetuseks väliseesti noortelt puht enda algatusel.

Toetudes sellele palub RÖK-i Eesti Büroo oma algatusel abi väliseesti ühingutelt ja „Välis-Eesti“ lugejatelt, ning loodab, et noorte kirjavahetus kujuneb mõlemapoolselt elavaks, huvitavaks ja vaimliselt rikastavaks.

Selleks vaimustust ja jõudu soovib RÖK-i Eesti Büroo.

Saatke soovivaalduised kirjavahetuseks RÖK-i Eesti Büroole, Sakala 51, Tallinn, Eesti. Kirjutage nimi ja aadress trükitähtedega!

Aluksne eesti seltskonnategelase juubel.

Aluksne Eesti Haridusseltsi kassapidaja Aleksander Klausepp sai 9. aprillil s. a. 40 aastat vanaks. Juubilar on koha peal tuntud aktiivse seltskonnategelasena. Oma ausa, otsekohese ning tagasihoidliku iseloomu tõttu omab ta palju sõpru ning on võitnud üldise lugupidamise. Ta on vahetpidamata tegutsenud Aluksne Eesti Haridusseltsi juhatuses alates 1926. a.,

Ed. Tiro.

kassap. alates 1928. a., on kohaliku ap. õigeusu koguduse nõukogu liige ja eestlaste esindajaks Beja valla nõukogus. Tähtpäeva puhul külastas juubilar seltsi juhatusliikmeid ja sõpru.

Soovime, et hra Klaasepp täismehelikka jõudes jätkab seltskondlikku tegevust väliseestlaste ridades endise innu ja andumusega. Selleks õnn kaasa! — et —

Aluksne Eesti Haridusselts valis auliikme.

Küesoleva aasta 31. jaanuaril Aluksne Eesti Haridusseltsi peakoosolek valis seltsile ülesnäidatud suurte teenete eest seltsi liikme herra Eduard Tiro seltsi auliikmeks.

Herra Tiro on sündinud ja üles kasvanud Aluksnes, kuid vaatamata sellele, et ta ligemale paarkümmend aastat on elanud eemal Aluksnest — Tallinnas, pole ta siiski katkestanud sidemeid sünnikoha eestlastega, vaid on pidanud kogu aeg nendega tihedat kontakti, on elanud kaasa nende rõõmudele ja muredele. Vähe sellest — ta on kõigiti hoolitsenud selle eest, et seltsi haridusliikku taset tõsta, ning on väga palju kaasa aidanud selleks, et seltsi majanduslikult on praegu kindlustatud seisukorras.

Soovime herra Tirole õnne temale ülesnäidatud au ja usalduse puhul ning loodame, et ta ka edaspidi ei unusta Aluksne eestlasi.

SELTSI JUHATUS.

Haruldane eesti abielupaari kuldpulm New Yorgis.

Eestlaste seas Ameerikas on kuldpulmad väga haruldased, kuna kiires elutempo elu- ja majanduslike raskustega

võideldes, mis sisserändajale on möödapääsemata, ka kõige tugevamad kokku varisevad ja harukordadel ainult üksikud niisugusesse ikka jõuavad, et sarnast juubelit võivad pühitseda.

7. aprillil mälestas abielupaar Satfield oma kuldpulma oma majas, 959—57-th Street, Brooklyn, N. Y.

Edward-Gustav Satfield ja tema abikaasa Annette, sündinud Tamm, on pärit Rakverest. 26 aasta eest, olles 47-aastane, siirdus Ed. Satfield abikaasaga Ameerikasse, et lähedamaid eluvõimalusi otsida oma perekonnale, sest laste üldarv, millega neid õnnistati, kasvas kaheksale.

Kurb on aga sellel puhul meelde tuleta- da, et nende lastest ei ole mitte ühtegi järele jäänud, kes oleks võinud oma vanematele rõõmu valmistada nende aupäeval. Külm surmakäsi surus nende viimase poja Valteri silmad kinni 28. veebruaril s. a. Marine Hospitalis, Staten Islandis, kuuekuise raske haiguse järele tema 46. eluaastal. Poeg Valter, teenides Vene sõjalaevastikus ohvitserina, dekoreeriti Rootsi kuninga poolt aumärgiga maailmasõja ajal päästmistöö eest merel. Siirdudes peale sõja lõppu Ameerikasse, rajas Valter omale teed laeva kaptenina, olles Gulf Refining Company teenistuses kuni surmani. Ühtlasi oli ta ka leitnant-komandör United States Naval Reservis. Lemima jäid teda naine Valborg ja tütar Virginia.

Nii siis ei olnud juubilaridel muud ligemat sugulast nende aupäevast osa võtmas, kui viis lapselast, üks lapse-lapse-laps ja mõned head sõbrad.

Juubilar Satfield on võrdlemisi hea tervise juures. Ta käib päevast-päeva Gem Safety Razor Corporation'i tehases eestlitsena tööl. Tema nooruslikkust tõendab seegi, et ta ütles end käivat ringi mõttega, kus kõige paremini ja kõige rutemini õppida uemaaja tantsusid.

Soovime juubilaridele palju tervist, parimat meeleolu oma eluteed jätkates nende endi heaksmeeleks ja noorematele eeskujuks, kuidas vanaduselt ära võtta tema kibedus. Lõppeks oleme ju kõik nii vanad, kui endid tunneme. A. L.

Saabunud ja lahkunud väliseestlased.

Rootsi-Ameerika liini kaudu jõudis 29. aprillil kodumaale pr. Meta Laar. Sama laevaliimiga sõitis New Yorki 30. aprillil Jaan Kallit oma perekonnaga.

Norddeutscher Lloyd Bremen'i laevaga kavatseb 14. mail Bremenist sõita New Yorki tuntud naistegelane pr. Helmi Mäelo. Pr. Mäelo, nagu meie juba varem teatasime, võtab Eesti esindajana osa ülemaailmsest naistegelaste kongressist, mis peetakse mai lõpul Washingtonis.

Koosviibimine
Eesti konsulaadis
Sanghais.
(v. lhk. 136)

Vasakult: VI. Padva,
konsul P. Rumberg,
ins. Edw. Poola ja
E. Kask.

22. aprillil jõudis Narva kaudu kodumaale tagasi Kauge-Ida eestlane Eduard Asper. E. Asper oli Eesti passi saanud juba 1920. a., kuid vahepeal oli ta poliitilistel põhjustel vahistatud ja alles nüüd pääses ta kodumaale tagasi.

Aprilli lõpul jõudis Hinnast kodumaale tagasi V.-E. Ühingu liige ins. Edw. Poola.

Välis-Eesti Ühingu teateid.

20. aprillil pidas Välis-Eesti Ühingu oma aasta peakoosolekut Tallinnas, Seltskondlikus Majas. Koosoleku avas Ühingu esimees J. Kristelstein, kelle ettepanekul austati püstitõusmisega möödunud aastal surma läbi lahkunud Ühingu liikmeid. Koosoleku juhatajaks valiti Aleksander Veiler, protokollis Viktor Poom.

Möödunud aasta tegevuse ja rahaline aruanne kinnitati. Samuti leidis kinnitamist ka käesoleva aasta eelarve.

Juhatuses liisu läbi väljalangenud liikmed J. Kristelstein ja Ed. Virgo valiti tagasi. Juhatusesse koosseisu täiendati ühe uue liikmega, kelleks sai dr. O. Kallas. Revisjonikomisjoni valiti tagasi Jaak Vink, H. Thalberg, Jaan Lorenson, R. Ise ja J. Rumberg ning kandidaadid H. Simm, V. Ojansoon ja J. Preast.

Korraldavasse toimkonda valiti A. Aulik, A. Gustavson, J. Kaisla, J. Mölder, A. Nippak, J. Preast, pr. Anna Treier, F. Treder ja J. Salvela.

Koosolekul tuli vastuvõtmisele ka Ühingu uus parandatud ja täiendatud kodukord, mis peale vähemaid parandusi võeti vastu.

Kodukord paljundatakse lähemal ajal ja saadetakse liikmetele laiali.

Peakoosolek volitas Ühingu juhatus 3. ülemaailmset Välis-Eesti kongressi algatama ja eeltöid teostama.

Ühingu uuteks liikmeteks võeti vastu: Dickbein, Alexander, insener-mehaanik, Buenos Aires.

Gutman, Theodor, E. V. asekonsul, Buenos Aires.

Heck, Theodor, meremees, Tallinn.

Luik, Alfons, ärijuht, Buenos Aires.

Meikop, Otto, ärimees, Buenos Aires.

Suurmänn, Mikkel, kaugesõidukapten, Keila alev.

Tikkas, Voldemar, mehaanik, Sao Paulo.

Väliseestlaste mured kinnisvara omandamisel kodumaal.

Väliseestlastelt, kes kodumaale asuvad, on tihti kuulda kaebusi, et neil kohalikkude olude mittetundmise tõttu on raske saada ostetava kinnisvara õiget hinnangut, mille tõttu tihti maksetakse kinnisvara eest kaugelt üle tegeliku väärtuse. Ka on mõnikord vastutustundetud isikud kasutanud väliseestlaste asjatundmatust ja usaldust oma kasuks. Kuna niisugused isikud on väga aktiivsed, siis piiravad nad esimesena väliseestlast ja piüüavad võita selle usaldust.

Hiljem, kui tässamist taibatakse, pööratakse küll Välis-Eesti Ühingu poole, kuid siis on enamasti hilja aidata.

Välis-Eesti Ühingu on oma tegevuse keskel ka selles asjas püüdnud väliseestlastele anda õiget ja erapooletut nõu. Nüüd on Ühingu otsustanud tarbekorral väliseestlasi

juhtida oma liikmete-arkitektide ning ehitusinseneride poole, kes annaksid osta kavatsitava kinnisvara kohta õige ja usaldava hinnangu.

Oleks soovitatav sellepärast, et väliseestlased, kel on kavatsusi kapitali paigutamiseks kodumaal, enne otsustavate sammude astumist külastaksid ka ühingu bürood. See ei kohusta millekski, küll aga võib hoida mõnestki pettumusest.

Riia Eesti laulukoor tuleb Tallinna.

Lätis asuva Eesti suurema organisatsiooni Riia Eesti Hariduse- ja Abiandmiseseltsi laulukoor külastab suvistepühade ajal kodumaad, andes esimesel pühäl Tallinnas „Estonia“ kontserisaalis iseseisva kontserdi. Külla saabuvad 63 lauljat Ludvig Jakobsoni juhatusel, kes peatuvad Tallinnas kolm päeva. Peale kontserdi „Estonias“ korraldatakse samas külalastele ning kohalikele tegelastele bankett.

Riia Eesti Hariduse- ja Abiandmiseseltsi laulukoori võtavad vastu Välis-Eesti Ühingu ja Isamaaliidu Tallinna osakonna laulukoor, kes möödunud aastal Välis-Eesti päeval viibis külalisenähtä Riias.

Riia eesti tegelane abiellus.

Riia eesti seltskonna juhtiv tegelane ja Riia eesti algkooli kauaaegne juhataja Jaan Verendel abiellus 27. veebruaril Riia Eesti saatkonna endise ametniku Šönbergi tütre Veltaga. Noorpaarile saabus rohkelt õnnesoove nii Lätist kui ka kodumaalt.

Surma läbi lahkunud väliseestlasi.

4. aprillil sel aastal suri Krimmis Uus-Estonia asunduses pikema haiguse tagajärjel väliseestlane Jaan Kask ligi 67-a. vanaduses.

Kadumi sündis Voltveti vallas Pärnumaal, kust tema veel noores eas ühes vanematega siirdus Venemaale Nurmekunde eesti asundusse Tveri kubermangu. Talukoha omanikuna tema elas mainitud asunduses tegevusrikkamad aastakümned.

Jaan Kask oli eeskujulik põlluharija ja karjakasvataja, kuid ühtlasi ka agar ja innukas seltskonnategelane. Nurmekunde eesti asunduses polnud peaaegu ühtki seltskondlikku üritust, millest Jaan Kask ei oleks osa võtnud. Eesti küsimused ja asjad olid temal alati südameasjadeks. Tema oli

Nurmekunde Põllumeeste Seltsi, Karaskuse-selts „Linda“, Karja-Kontrollühisuse, Masinatartvitajateühisuse, Eesti laenuaamatukogu ja m. t. seltside üks asutajaist ja tegutses mitmeis neis üritusis kauaaegse juhatusliikmena.

Pärast enamlaste revolutsiooni asus ta põlluharijana Siberisse, kuid mõne aasta pärast, kui sai kuulda Eesti iseseisvuse saavutamise ja Venemaal olevate väliseestlaste kodumaale opteerimisest, jättis ka tema oma talu ja kinnisvara sinna maha, et pöörduda ühes perega kodumaale tagasi. Ent jäi aga hiljaks; opteerimine oli tol korral juba katkestatud ja väljarändajatele tehti Nõuk. valitsuse poolt takistusi. Elas siis paar aastat Ingerimaal, oodates Eestisse pääsemiseks soodsamaid võimalusi. Kuna aga sellist juhust ei tulnud, asus Krimmi, kus elas viimased aastad Uus-Estonia asunduses. Seal tema leidis endale viimase puhkepaiga võõras muldas ja kaugel armsast kodumaast.

Kadunud jäid leinama abikaasa, neli poega ja kaks tütar, neist vanem poeg Soomes. Kodumaal elavad tema ligematest sugulastest öde Nõmmel ja vend Tallinnas.

Lühikese raske haiguse järele lahkus surma läbi Rotterdamis 22. aprillil k. a. Roman Bertelov. Teda jäid leinama tema omaksed kodumaal.

Lugejate kirjakast.

Lahkusime Eestist 10—14 aasta eest, olles „kollanokad“. Nüüd oleme sirgunud meesteks, paljud meist on abiellunud ja suurem osa abiellunust on laste isad. Loomulikult oleme omale soetanud võõrsil ka kodu. Kuid siiski on meist vanale kodumaale jäänud emad, isad, vennad, öed ja teised sugulased, keda ühaldame kord külastada. Vana seaduse järele kõik need, kes olid üle 30 a. vana, loeti sõjaväeteenistusest vabastatuteks, mille tõttu 1938. a. laulupeoks rohkete arv noori väliseestlasi kavatses külastada vana kodumaad.

Nüüdne uus seadus hävitab need kavatsused, sest uue seaduse järele vabanevad sundteenistusest ainult need meeshinged, kes on üle 35 aasta vanad! Väliseestlased näeksid meeleldi, et rahvaväeteenistusest vabastada sõjaväeteenistusest need väliseestlased, kes tulevad Eestisse lühikeseks ajaks külla, et mitte jätta nende perekonnad aastaks ilma toitjata.

Noored väliseestlased.

New York, 15. apr. 1937.

Vastutav- ja tegevtoimetaja: Ed. Riisman.

Talitusjuht: B. Tiido.

Ajalikiri „Välis-Eesti“ ilmub Tallinnas iga kuu kord. Tellimishind: välismail \$ 1.— (Ekr. 3.70 või vastav summa kursisedeli järgi muus rahas) aastas; Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus Ekr. 2.50 aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti Ühingu, V.-Posti 8, Tallinnas, 14. mail 1937.

ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 426-60. O.-ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1937.

O/ü. „Kodukäsitöö“

Harju 48, Tallinn.

Eesti rahvuslike kätööde müügikoht.

RIKKALIKUS VALIKUS :

Spordikostüüme
kindaid, mütse
rahvariideid
sohvapatju
laudlinu
vaipu

Keraamikatöid
nahkesemeid
mööbliriideid
eesriideid
nukke
pitse

Telefon 443-78.

New Consolidated Gold Fields Ltd

Eesti osakond

KONTOR: V. Viru 12, Tallinn, kõnetr. 448-16 ja 450-14

VABRIK: Kohtlas, tel. Lügänuše 37.

Eesti Põlevkivi saadused

„UUS EESTI“

„Uus Eesti“ tellimishinnad:

kodumaale, Läti ja Leetu—

1 kuu Kr. 1.40

3 kuud „ 3.50

6 „ „ 7.—

1 aastaks „ 13.50

Välismaile Kr. 4.— kuus.

avaldatakse igapäev tõetruult palju tarvilikke, sisukat ja huvitavaid kodu- ja välismaalt. —

Teadlikul kodanikul on oma huvides tarvilik lugeda igapäev „Uus Eesti“.

Väliseestlastele on „Uus Eesti“ heaks sidemeks kodueestlastega

Nõudke ainult

Tuntud

Kaubamärk

prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL

seepi.

Kõrgemas headuses tualettseep vistrikute, tedretähete, päikesepõletiku ja üleliigse higistamise vastu.

Teeb naha siledaks ja pehmeks.

Müüakse apteekides, rohu- ja teistes paremates kauplustes.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud

OSCAR STUDE TALLINNAS

Ekspeditsiooni äri.

Inkasso — Kinnitamine —
Laevaagendid.

Oma puksiirid ja laod
raudteeühendusega.
Oma autopark.

Koninklijke Nederlandsche
Stoomboot Maatschappij,
Amsterdam, esindaja.

Osakonnad:

Pärnus, Pühavaimu 8.
Tartus, Ülikooli 44,
Valgas, Maleva 2.
Viljandis, Lossi 8.

Telegr. address igas kohas:
„Studeos“

MAJAOOMANIKE KREDIITPANK

Ü.-P.

TALLINN, PÄRNU 6. TELEFON 426-69

PANK TOIMETAB KÕIKE PANGAOPE-
RATSIOONE. — PANGA JUURES KINNI-
TUS A-S. „EESTI LLOYDI“ AGENTUUR

∴ PANK AVATUD KELLA 9—2 ∴

HÄSTI
TOIMETATUD
AJALEHT on

„WABA MAA“

Ta igapäevased piltidega rikkalikult illustreeritud eriosakonnad haaravad kõiki lugejate huvialasid.

NAINE JA KODU

tegeleb naiste isetegevuse, seltskondlike, majanduslike, lastekasvatuse, perekonnaelu — üldse kõikide naisküsimumustega ning pakub näpunäiteid moe ja naise koduse töö alalt.

MAJANDUS

valgustab põlevamaid majanduselu päevaprobleeme ja toob kõikidest selle harudest ülevaatlikke kirjutisi ning igasuguseid teateid.

FILMIMAAILMAST

on pühendatud kinoharrastajatele, pidades silmas nii kodu- kui ka välismaa filmisündmusi ning flmitegelasi, eriti aga kodumaise filmi arengut.

MAJAS JA AIAS

tahab abiks olla kodu ja selle ligema ümbruse korrastamisel, sisaldades kirjutisi aiandusest, mesindusest, kalandusest, majakorrastamisest, sisustusest jne.

TUUSLAR

raputab võrtsikat huumorit ja sapist pilget sõnas ning pildis, vaatleb igapäevase elu oma-pärasusi ja veidrusi, toob toreid nalju ja anekdoote.

KULTUURKROONIKA

haarab teatri, kunsti, muusika, kirjanduse — üldse igasuguseid kultuurialade nähteid nii kodu- kui välismaal.

IGA

VÄLISEESTLANE tellib

„WABA MAA“

„WABA MAA“ maksab tellides
välismaale 1,15 dollarit kuus.

Kütteõli — Immutusõli
Bituumen — „Kresolaat” (Fenolaat)
Mootornafta — „Karbestoleum”
Katuselakk „Kivitõrv-Ekstra”
Puhas põlevkivi-katuselakk
Viijapuu-karbolneum „Estoleum”
Tolmuõli „Estolmit” — Atsetoon
Auto- ja aviobensiin „Estolin”

EESTI KIVIÕLI A-Ü. — KIVIÕLIS.

Juhatus ja müügiosakond: Tallinn, Pärnu mnt. 10.
Tel.: 478-66.

SUURIM ÕLITÖÖSTUS EESTIS.